

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

Az ifjúság

tévedéseinek köveiből épül fel az öregek bölcsesége. Azt hisszük megcáfolhatatlan igazságként állíthatjuk fel ezt a tételt. Hév és bangulat az ifjúság természete. Az élet pedig keményleckéjű iskolájával hidegzuhanyos tanítómester; sőt igen sokszor kemény ércfal, amelyen annál jobban összetörik valami nemlogikus törekvés, minél lendületesebb.

Nagyon is természetes, hogy országunk mostani lezüllött gazdasági állapotában az ifjúság sorsának kérdése előtérbe nyomul. Foglalkozni is kell vele; meg is kell oldani; mert az elveszett ifjúsággal együtt elvesz a jövő. Az ifjúságnak joga van panaszkodni, joga van követelni. Joga panaszkodni, mert elviselhetetlenségig kínozza a földi sors. Joga követelni, mert az öregek, a felnőttek hibája folytán jutottunk oda, ahol vagyunk. A panaszt minden jóérzésű ember megértéssel és lelket keserítő részvétellel hallgatja meg. A követelés jogosságát is el kell ismerni minden okos embernek a minimális egzisztencia biztosításának határain belül.

Mivel az ifjúság tapasztalatok nélküli, próbálkozó bizonytalanság, az öregeknek kell előállni. Joggal igényli az öregség a bölcsesség elismerését ifjú korának maga-karán tanulása révén. Ezzel a bölcsességgel kell tehát megtalálnia az ifjúság panaszának orvosságát és követelésének kielégítési módját. Nem szabad a „világjeleség” kényelmes álláspontján mentegőzni és tehetetlenkedni. Le kell egyszerűsíteni mindent és józanul kiindulni abból, hogy az ifjúság mai helyzetének, mint minden egyéb bajnak, az az oka minálunk, hogy az ország egyedüli természetes jövedelemforrása, a föld, megszűnt a megélhetés és tekegyűjtés biztos alapja lenni. A pénz aranyborjúi legázolták a búzát. A búza „élet” s pénz „halott”; mégis a holt anyag lett az úr az élet felett.

A pénz uralma felforgatta a gazdasági és társadalmi élet egyensúlymérlegét s magát eszközből céllá magasztalta fel.

A föld természetes uralma idején 20 hold földön jóléttel élt egy család s megtalálta gyarapodása lehetőségét; ma a 100 holdas ember is az iskolák felé igazítja gyermekeit abban a reményben, hogy diplomával majd kapnak a mezőgazdasági cseléd bérének jóval alulmaradó valami éhbéres állást. Ez a remény is sok esetben remény marad s a diploma csak lelkigyötrellem botrányköveként szerepel a zátonyra jutott ifjú lélek előtt.

A pénz uralma engedje, sőt segítse jövedelmezővé tenni a földet, hogy ne okvetetlen halálra gyötört adós legyen a föld tulajdonosa és művelője, hanem olyan gazdasági alany, akinek gazdasági erejére építhet az ifjúságnak boldog jövőt a társadalom. A föld-anyával lehet az ifjúság kérdését megoldani. Csak tisztelni és szeretni kell azt a föld-anyát, amely mégis csak egyedüli kenyéradó.

A jövedelmező föld vonja magához dolgos kezekként az ifjúságot s az ifjúság literátus hajlamú részét is eltudja a hivatalokban tartani. Megvan a kérdés megoldásának a kulcsa. Van is az öregekben elég bölcsesség felismerni és kezelni is. Csak tetterő, önzetlenség és bátorság kellene több bozzá.

A róm. kath. egyház helyzete, a latinnyelvű államokban.

A Cónoni Törvénytár megjelenése óta (1916), mely a világháború végén, a népek gyűlöletének és az ebből fakadó vérontásnak borzalmaihoz hozzá kívánta csatolni a vallási gyűlölködés izgalmaival, kultúrharc indult meg az egész világon. Igaz, hogy voltaképpen ez a vallási harc az ellenreformáció óta sohasem szűnt meg teljesen, legfeljebb a lelki világos-

ság nyomása alatt időnként enyhült. De míg a protestáns országokban a róm. katholicizmus lép fel támadólag, addig a róm. kath. és gör. kel. többségű országokban, ő ellenük indult meg olyan zivataros támadás, amely egyenesen nem megreformálásukra, hanem megsemmisítésükre tör. Legélesebb a harc a róm. kath. egyház ellen, a spanyolnyelvű államokban, ahol pedig az inkvizíció századokon keresztül megakadályozta és elfojtotta az evangéliumi világgosszág és szeretet lámpáját. Az oroszországi eseményekről most nem óhajtok megemlékezni, csupán annyit jegyez meg, hogy sokkal eredménytelenebb a szovjet harca a gör. keleti egyház ellen, mint a Spanyol országokban a hitetlenség harca, a róm. kath. egyház ellen. Legelsőbbben is lássuk az anyaországot: Spanyolországban a reformáció első fél-századában nemcsak V. Károly német környezetében, hanem a spanyol főurak és papok körében is nagy volt a rokonszenv a reformáció iránt és a spanyol reformáció kiáltása II. Fülöp királynak és inquisitorainak legborzalmasabb tettei közé tartozik. Spanyolországban a legújabb időkig éppentúgy, mint Mexikóban, amelyet már klerikális és bigott spanyol hatalom hódított meg és tényleg ben-szülőtteit a keresztény vallásra, legújabb időkig tilos volt a Biblia-terjesztés és a protestáns istentisztelet, mégis ebben a két államban folyik most a legelszántabb háború, a róm. kath. egyház és intézményei, a zárdák, a szerzetesek és az apácák ellen. Nem lehet bennünket protestánsokat gyanúsítani sem azzal, hogy mi indítottuk volna meg ezt az antiklerikális folyamatot, de folyik az ott teljes erővel. Magyarországon kívül egyedül Spanyolországban és Mexikóban maradtak meg 1848 után, az ellenreformáció uralkodói által adományozott sokezernevi holdak a női és férfi szerzetrendek és püspökségek birtokában. Azonban az 1930. évi szabadságharc itt óriási változásokat hozott. A királyi család elűzése után, a köztársasági kormány lefoglalta az egyház rengeteg vagyonát és szétosztotta a teljesen koldus, föld-nélküli spanyol népesség között. Az utóbbi választásokon a kath. néppárt jutott ugyan be többségben a parlamentbe, azonban ez a párt tiltakozott ellene, mintha a királyságot és a középkori állapotokat vissza akarná hozni és a közhangulatra legjellemzőbb, hogy az elmúlt évben két véres zendülés is volt: az asturiai és a catalán. Mindkettő a papok, templomok és kolostorok ellen erőszakos cselekményekre ragadtatta a tömeget. Gyújtogatások és gyilkosságok kísérték e lázadásokat. Ne csodálkozzunk rajta, ha a spanyol nép nincs megelégedve a róm. kath. egyház által nyújtott kultúrjával, hiszen a lakosság 1930-ban csak 40%-a tudott írni és olvasni, amiért a tudatlanságban tartott nép a klerust okolja, mert 400 év óta az egész közoktatás az ő kezeikben volt. Ma már az iskolákat kivették a befolyásuk alól és négy év alatt az írni-olvasni tudás 20%-kal emelkedett.

Mexikóban az egyházellenes mozgalom 1850 óta tart. Mint pár év előtt a „Lelkészegyesület”-ben közzétett közleményemben jeleztem, már az 1857. évi alkotmány kimondotta az egyh. javak állami tulajdonba való vételét, azonban a folyton tartó és váltakozó szerencsével folyó polgárháborúk miatt ezt csak 1920-ban tudták teljes erővel keresztül-vinni. Azóta elkecsereedett harc folyik a kath. egyház

ellen és újabban, fájdalom, mindegyik és minden vallásos hit ellen. A képviselőház legközelebb kimondotta, hogy az összes kath. érsekeket és püspököket ki kell az országból utasítani; négy klerikális ujságot betiltottak és 70 templomot bezárattak.

A képviselőház azzal vádolja a klerust és annak ujságait, hogy az állam szociálisztikus tervei ellen izgat és azok megvalósításának akadályozásáért a klerus a felelős. Ismételeten fegyveres összetűzésre került a sor egyfelől az egyház-pártolók, jobbadán főiskolai hallgatók, másfelől a kormányt támogatók között, kik nagyjából parasztok és munkások, de intelligens vezetők vannak. Nagyon sok esetben a papoknak menekülni kellett, a nép haragja elől. Oaxaca érseke azzal okolta meg az országból való kényszerű kivándorlását, hogy a kormány a klerus tagjaitól, a belföldi honosságot megtagadta és mint a Vatikán tagjait, tehát mint külföldieket kezeli őket. A törvényhozó testület elé olyan antiklerikális törvényjavaslatokat készülnek benyújtani, amelyek szerint Mexikóban minden kath. templomot be kell zárni és a kath. istentiszteleteket meg kell tiltani. Tudjuk pedig, hogy Rodriguez elnök névleg maga is katolikus és hogy eddig őt az egyház sokmilliónyi hold föld és az ezzel járó előjogok felett rendelkezett és minden protestáns istentiszteletet kegyetlen hatalommal elnyomott, megállapíthatjuk, hogy a klerikalizmus túlzó és gyűlöletet szító uralkodása által önmagából termelte ki az ellenszenvet (Frankfurter Zeitung 34 október 10.).

1934 január 1-én korlátozták a kath. papok létszámát, ma már alig van kath. templom, vagy kolostor nyitva. Mexikónak három nagy pártja a munkás párt, a paraszt párt és a kommunisták programmba vették a vallásszabadság eltörlesztését. Az állam jelenlegi elnöke Cárdenas Lázár tábornok, akit 1934 július 1-én iktattak hivatalába, a következő programot adta: Az egyház befolyását az iskolákra meg kell szüntetni. Az állam az iskolákat hat év alatt teljesen hatalmába keríti és a munkásosztály felszabadítását keresztül viszi.

Mikor 1857-ben az állam kimondotta az egyházi javak szekularizálását, egyúttal elrendelte számos kolostor megszüntetését és egyházi rendek eltörlesztését. Habsburgi Miksa császárnak, I. Ferenc József öccsének kísérlete a klerikális pártra támaszkodva, az antiklerikális rezsimnek a megbuktatása lett volna, de ez Queretárobán az ő főbelövésével 1867 június 19-én szerencsétlen véget ért.

Mikor Carranza elnök, aki 1914—20-ig kormányzott és a világháborúban megőrizte Mexikó semlegességét, 1917-ben új alkotmányt hozatott a Cortezzel; ebben 1857. évi alkotmányi rendelkezésének szigorú keresztülvitelét tűzte ki célul. Herrero tábornok csapatai 1920-ban felkoncolták Carranzát és párthíveit, azonban ő is csak két esztendeig tudta tartani magát és 1922-ben Obregon lett az elnök, akit 1926-ban váltott fel Calles. Azóta az antiklerikális áramlat egyre erősödik.

Calles a vallástani szabályainak megváltoztatását tűzte ki 1926-ban céljául, erre kitört a kultúrharca 1929-ben ügylátszott, mintha fegyverszünetet kötne a Vatikánnal, de ez is csak két évig tartott. 1931-ben Veracruz államban klerikális mozgalom támadt, azonban kudarcra végződve, az állam a papok polgárjogát eltörölte és az egyházi

javak elkobzását végleg keresztülvitte. Rodriguez elnök az összes templomok bezárásával fenyegetőzött, sok állam pedig az áldozó papok létszámát korlátozta. Morelos szövetséges állam kimondotta, hogy minden 75,000 lélekre eshetik egy pap, tehát összesen az egész államban csak hat lehet. Sonóra államban négy kath. és egy evangélikus templomot konfiskáltak és az istentiszteletet betiltották. Pasqale érseket elfogták, mert a templomon kívül misézett, (Frankfurter Zeitung aug. 10. és 22.) Cuernavacaban, Borelos mexikói szövetséges államban 1934 dec. 12-én, szerdán reggelre virradóra ledöntötték és szétzúzták a Guadelupi szűz Mária szobrot, mely 1772-ben állítottatott fel. A vallásos lakosság nagyon izgatott lett, mert a szobor ábrázolója szűz Mária, Mexikó védasszonya gyanánt tiszteltetett. Campeche állam mult év november havában törvényileg kimondotta, hogy a papoknak meg kell nősülniök és a papok számát 85,000 lélek után háromban állapították meg, mint magyar újságaink is hozták eldugva a sorok között. Las Kansasban a szentképeket a templomból kihordták és a hatóságok azokat megégették (Frankf. Zeitg. 1934 X. 19—20). A vallásellenes mozgalom a kisszámú evangélikusok ellen is fordult. A szociálisztikus izgatás következtében Guaymasban az ev. templomot lefoglalták és átadták a munkások és parasztnak újonnan alakult szakszervezetének. De nemcsak Mexikóban erősödik az antiklerikális irányzat, hanem az összes latinnyelvű kath. délamerikai államokban. Peru, hol 1913-ban José Prado elnök kimondotta a vallásszabadságot, törvényhozása kimondotta, hogy a házasságok felbonthatók, erre a límai érsek titlakozással élt és az istentiszteletek tartását beszüntette; sem harangozni, sem misézni, sőt még a templomokat kinyitni sem szabad. Azonban a törvényhozás nem változtatta meg a maga véleményét.

Ecuadorban teljes vallásszabadság van és pár év előtt szintén kimondották, hogy a házaselek elválaszthatók, ami kultúrharcra vezetett. De a törvény csak életben maradt. Chilében Balmaceda elnök az iskolákat már 1886-ban államosította és emiatt ellentétbe került a papsággal, jelenleg is antiklerikális uralom van. Bolíviában 1922-ben a lakosság 85%-a volt analfabéta, az államvallás róm. kath.

Braziliában az államvallás szintén róm. kath. 1922-ben egyes államokban az írni-olvasni nem tudók száma 44—90%-ig váltakozott. Itt újabban egy teljesen önálló vallásalakulat terjed a katonai és tisztviselő körökben, amelynek a neve „Az emberiség vallása.” Célja a katolicizmus letörése.

Argentínában az elnöknek róm. kath.-nak kell lenni, azonban államvallás nincs. Buenos-Airesben az ország fővárosában tartották a mult évben a mise világkongresszust, állítólag 1.000.000 hívő részvételével. Bangha páter, aki szintén résztvett, maga állapítja meg, hogy Délamerika egyes vidékein az embereknek $\frac{1}{3}$ része ma sincs megkeresztelve. A hivatalos statisztika szerint a 10.000.000 lakos között, 230.000 ma is pogány. Íme 400 év alatt így tudta a klérikalizmus szerzeteseivel, apácáival, áldozópapjainak ezreivel a keresztyén vallást elterjeszteni és megszilárdítani; de eltiltotta az evangélium olvasását, megakadályozta izgatásaival a protestáns lelkészek működését és lehetetlenné tette az igazi evangéliumi Ige-hirdetést. Tessék összehasonlítani Dél-Amerika népei-

nek életét, Észak-Amerika fejlődésével, holott Dél-Amerika nem szegényebb, hanem még talán gazdagabb természeti kincsekben. Azonban vegyék tudomásul, akik ezzel a kérdéssel foglalkoznak, hogy Brazília és Argentina fejlődése akkor kezdődött, mióta Európa és Észak-Amerika protestáns mérnökei, tanárai, gyárosai oda lementek, megengedték a szabad vallás-gyakorlat kimondásával az ő tudományos és gazdasági működésüket és akkor tessék azt megmondani, hogy hol van az a nagy konzerváló erő, amellyel állítólag a kath. egyház a délamerikai államok rendjét fenntartotta és civilizációját lehetővé tette. Igen, míg a háta megett állt a fegyveres erő és a sok összeharácsolt vagyon és ennek segélyével lehet az embereket, ha másképp nem megy, inquisitorikus eszközökkel tudatlanságban és szolgaságban tartani! Legutóbb derült ki, hogy Braziliában és Afrika némely részein a rabszolgaság intézménye még mindig fennáll, hol szigorúbb, hol enyhébb alakban, igaz a püspökök és a pápák ma is írják az ember szellemi és testi felzabálásáról pásztorleveleket, ezek azonban porhintések a világ szemébe.

Íme a róm. kath. egyház sokat dicsőített államalkotói és építő ereje a tiszta kath. államokban!

Szükségesnek láttam ezekre rámutatni, mikor ma még sok protestáns ember is hisz hazug, hangzatos jelszavaknak, hogy lássunk tiszta szemmel. Emberi életet építő erő, nem a külső vallásosság és kultusz, hanem a lelket erősítő és világosító Ige, az ennek engedelmeskedő Isten örök törvényeit kereső emberi akarat és az embereket Isten országának tag-ságára segítő evangéliumi szabadság. Nem a kiabrázolt Krisztus, aki előtt térde hajtunk, hanem az élő Krisztus, akinek engedelmeskedünk, akit hiszünk és követünk.

Nagykálló, 1934.

Görömbei Péter.

Íge és kenyér.

Ha úgy néha napján magukba szállanak azon lelkipásztorok, akik a világháború előtt is működtek, különös diagnózist állapíthatnak meg egyházi életünk jelenlegi helyzetére nézve.

— Más világ az, mások az emberek — mondhatja egyik-másik deresedő hajú szolgatársam.

Nem tagadom, hogy magam is, ezen sorok írója, ezen táborhoz tartozom.

Azt éppen, nem merészelem állítani, hogy nem értem a mai idöket. Dehogyan nem értem. Hiszen, aki az örökélet könyvét, a bibliát olvasgatja, magyarázgatja — meg kell értenie az idök változásait. Nemcsak, hogy meg kell értenie, hanem kötelessége az is, hogy megfigyeléseiről itten-ottan számot adjon.

Ezzel a feladattal megpróbálkozom én is. Leirom, úgy vázlatosan, szerény megfigyeléseim eredményeit.

Krisztus Urunk, amikor a sátán megkísértette, azt mondotta: Nemcsak kenyérral él az ember, hanem Istennek minden igéjével. (Máté 4:4.)

Tehát, az evangélium lapjain be van ismerve, hogy kenyérral is élünk.

Az új idök szelleme, úgy látszik, hogy a kenyérkérdést — bizonyos kényszer hatása alatt — ki-kapcsolta.

Ha valaki, önzetlen, józan lélekkel figyeli a jelenkor egyházi íróinak munkásságát, szellemi életünk fokmérőjét, beláthatja, miszerint ezen a téren biztató eredményeket értünk el.

Új színek, hangok mindenfelé. Prédikáció irodalmunk — hála Istennek — a fejlődés, a virágzás korszakát érte el. Ami nem is csoda. Az igehirdetésre ma már temérdek alkalom kínálkozik. Egyik konferencia, összefüvetel, a másikat éri. Csonka hazánk egyes tájékain most vezetnek keresztül a villanyvilágítás huzaljait. Városi, falusi templomainkban, ahol ezelőtt estének idején, a csend, a hallgatás vette át csendes birodalmát — alkonyat után szól az orgona, hangzik az igehirdetés. Egyletek, egyesületek alakulnak híveink táborában napról-napra. Új lapok, folyóiratok látnak napvilágot — seregszámra. Egyházi törvényeink, paragrafusaink száma is megnövekedett, megszorodott.

Szóval szellemiek, lelkiek terén sokat fejlődöttünk, nagyra növekedtünk.

De nézzük az érem másik oldalát, a kenyér problémáját. Hová jutottunk anyagiak terén? S háová jutott egyáltalán a magyar közélet!? Tessék csak közülünk résztvenni bárkinek egy-egy autonóm társaság közgyűlésén, egy-egy költségvetési tárgyaláson. Mintha csak a gávai református egyház reformáció-korabeli papjainak, rektorainak díjlevelét olvasná az ember, ahol is efajta kitételek olvashatók: Gabona is jár öki gyelmének. Lesz, ha lesz...

Rettenetes adók, közterhek, adósságok csaknem minden vonalon. A hívek sorai között, mint valami új társadalmi osztály, új nemesség vonul fel egy tábor, amelynek címe: Védett birtokosok.

— Velem ne tessék perelni — hangzik a szózat kis- és nagy Bürgözdön —, mert én védett birtokos vagyok.

Télviz idején, miként a harkály kopogtatja egyik-másik felebarátunk holmi jófajta baltával a más fáját, elfelejtkezve a villanyfény mellett hirdetett nyolcadik parancsolatról. S a nagy szegénység mellett, mint az ordító farkas üvölt az egyszerű nép között, a legutálatosabb és legaljasabb eszközökkel szított felekezeti gyűlölség, torzalkodás. Persze, a nagy felekezeti torzalkodás mellett alig veszik észre a mi egyszerű magyarjaink, hogy voltaképpen bizonyos tekintetben alig van már közöttünk valami különbség, mert maholnap egyformán szegények, koldusok velünk együtt mindnyájan. Szín-református községekben — fájdalom — némely helyeken fejféval; szín-katolikus községekben — téli zord időkben — sírkeresztel fűtenek.

De hát miként a strucc a homokba dugja fejét, ügylátszik, hogy mi is nehezen akarjuk észrevenni, hogy hiba van a kréta körül. Pedig hát ha valakinek, mégis csak nekünk, az örökélet nagy és szent könyve tanulmányozóinak, magyarázóinak kell észrevennünk, hogy a jelenlegi helyzet, állapot tarthatatlan. Itt tenni, segíteni kell! Mert mit ér a nagy vallásos felbuzdulás, ha egyszer az örökélet könyvének nagy igazságait nem vagyunk képesek — a korrallal haladva — valóra váltani?

Nézetem szerint, az efajta helyzet, a legtetemesebb mértékben rongálja a hit, az áhitat, a vallásos élet végtelen birodalmának felséges voltát, mélységes komolyságát. S nem kis mértékben alkalmas

arra, hogy a végső elkeseredés hadat üzenjen soraink között mindannak, ami szent és sérthetetlen. Nem szabad elfelejtenünk, hogy ezen a földön az Istenfiát is, éppen a húsvéti áhitatra készül, kegyeskedő, fanatikus tömeg vitte annak idején a Golgothára.

A külszín, a látszat soha meg ne csaljon bennünket. Legyünk józanok, reálisak! Az idő arra int, készlet bennünket, miszerint híveink s általában a magyarság kenyérével, anyagi helyzetével törőd-nünk kell. Ne nézzük azt el, hogy becsületes, munkás, dolgozni szerető híveink ilyen szavakkal álljanak meg előttünk: Rongyot sem vagyok képes magamra venni. Ne nézzük azt el, hogy egyszerű „kisbirtokosaink” efajta szavakkal serkentsenek bennünket gondolkozásra: Van néhány köblös földem. De, ha lehetne, szeretnék felmenni „Pestre” házmesternek...

Nekünk tudnunk és át kell éreznünk, hogy a protestantizmus éppen azért hódította meg különböző mértékben az északi fekvésű európai államokat, mivel a protestantizmus a legégetőbb szociális problémák megoldását írta annak idején zászlójára. Vajjon csonka hazánk területén, amelyről tudjuk azt, hogy a nyár forróságát nyomon követi a tél kegyetlen zordonsága, elképzelhető-e a mai helyzet, állapot, a mai népesedési viszonyok mellett — bizonyos modern szociális problémák megoldása nélkül? A mai higiénikus viszonyok mellett, amikor — hála az egeknek — a született gyermekek hetven-nyolcvan százaléka életben marad, dacára ama bizonyos egyke iparnak, elképzelhető-e például egy 3—4000 lelkes községnek egészséges keretek között való fejlődése, a tagosításkor kimért 4—5000 kat. holdat kitevő külső határon belől!?

Persze az ilyen kérdésekre, felhangzik mindig a régi, magyar vád: A pap, az egyház ne politizáljon!

Pedig hát, hiábavaló beszéd ez. A politikum színezete, árnyalata vele születik minden egyházzal. Pesten például a Kálvin-téri templom, kedves, megható egyszerűségével, akaratlanul is, némán is, szól, beszél bizonyos társadalmi elvekről, irányeszmékről; akárcsak a lipótvárosi bazilika, a római szent Péter-templomra emlékeztető káprázatos fényével, pompájával, hasonló társadalmi eszmékről, irányelvekről.

S nem is a politikum, hanem egyenesen bibliai kötelezettségünk sarkal, ösztönöz immáron bennünket, magyar protestánsokat, hogy a telepítés munkáját igaz szívvel, lélekkel sürgessük fent és lent egyaránt. Mert ismételtlen írom, hogy mit ér soraink között a nagy vallásos felbuzdulás, ha körülöttünk koldussá lesz a nép?

Én legalább, amikor estének idején, a mi egyszerű falusi templomunkban, villanyfény mellett hirdetem az ígét, néha mintha önvádat éreznék a saját lelkemben. Mintha valaki a magasságból, a templom mennyezetén keresztül szólna, beszélne hozzám, mintha mondaná: Elődeid idején, akik itt nyugosznak, estének idején csend volt itten. Szép dolog, amit műveltek. De a villanyfény mellett jusszon eszetekbe, hogy mit ér minden külsőség, fény, pompa, ha a dolgozó szegényember asztalán nincsen kenyér...

Baráth Imre.

„Sok igazság van . . .“

Örülök, hogy a „Lelkésztestvériség“-ről írott igénytelen cikkemben, Kósa Béla kedves lelkész-öcsém szerint is „sok igazság van“. Nem is vesztegetném tovább a szót és időt, ha Kósa Béla kedves öcsém, mindjárt fejtegetése elején mellékvágányra nem tér s tárgyhöz nem tartozó, személyeskedő bírálatot nem ad le rólam nem ugyan a maga, hanem a mások nevében. Eszerint hát „vannak, kik engem torzonborz embernek ismernek és csodálkoznak írásomon“. Nem hiszem, hogy az udvariasságnak, a kíméletes gyöngédségnek itt megnyilvánuló módja a református lelkészek között honos és megengedett lehetne. De előttem abszolúte nem számít, hogy felőlem ki, hogyan vélekedik? Az emberi vélekedéseket ugyan le nem kicsinylem, de azokra nem is építek. Egyben-másban én is tévedhettem olykor, de mindig közegyházam javát néztem s kizárólag lelkiismeretemre hallgattam. Két dologban vétkeztem. Egyik, hogy nem tartoztam azon nagygyermek közé, kik a külön tisztségek, hivatalok után kisgyermekhez illő, lázas kívánsággal futnak. Másik, hogy azt vélttem, hogy én nem pápista pap vagyok, hanem az evangélium szolgálója, kit szolgálalkúság (servilizmus) nem illethet. Ám a felsőbbség iránti tiszteletben soha hátra nem maradtam. Hízelegni, gögőt, hiúságot legyezgetni, bünt, visszaélést elhallgatni, sőt dicsérni én nem tanultam s nem is tudtam soha. Magamat a leggyarlóbbnak, sőt semminek tekintettem, de másokban a kisszerűt nagyszerűnek, a rövidlátást bölcsességgnek, az üresfejűséget nagy tudománynak, a jellemtelenséget jellemességgnek, a zsarnokságot törvénynek és igazságnak soha el nem ismertem. — Be is törték ezek miatt a fejemet számtalanszor azok, akikkel szembekerültem; akiknek ügyvélt nagyságát, rendkívülségét bámulni hajlandó nem voltam. A kíméletlen rágalmi hadjáratok állásom és becületem ellen folytak s annyira kicégéreztek, hogy most a „torzonborz“ jelző még nyájas, hízelgő építhetőn rámnézve. Ám mindezzel nem sokat törődöm. Fő az, hogy Isten segítségével mindent kibírtam s kihevertem szerencsésen s most mint a nagy Berzesenyi mondja: Megyek rendeltetésem pályafutásain, merre erőim s inaim vihetnek.“

Hogy némely jó urak csodálkoznak írásomon? ez nagyon valószínű. De én meg azon csodálkoznám mód nélkül, ha ezek nem csodálkoznának minden olyan dolog felett, amin semmiféle csodálkoznivaló nincs.

De az bizonyos, hogy szívemben törhetlen szeretet él minden lelkészársam iránt kivétel nélkül. És ebben teljes, tökéletes igazság van.
Gebe, 1935.

id. Szigethy Gyula,
református lelkész.

Erdélyi magyarokról.

Egy erdélyi református lelkész, Földes Károly, *Szórványmisszió* címmel tizenhatoldalas füzetet írt, amelyet két lejért terjeszt s amelynek egész jövedelmét arra szánja, hogy a nyolcszáz évvel ezelőtt épített, de negyven évvel ezelőtt összedült templom helyébe épült új templom költségeit ebből is fedezze.

Képtelenségnek látszott a terv, de megvalósult: a 300 lej havi kongruából élő pap adta az új templomhoz az asztalosmunkát s hét család megajánlott 35,000 lejt.

— Felépült a mezőújlaki templom — írja Földes Károly —, „de csak a Jó Isten tudja, hány álmatlan éjszakámba került, mennyit koldultam, mennyit dolgoztam. Most utólag csodálkozom rajta, hogy is mertem hozzákezdeni. E kicsi templom árnyékában húzódik meg pusztuló népünk“. Kilenc szórvány gondozását bízták rám. *Beköltözésemtől nem fogadott senki*. Az omladozó paplakás udvarát bürök és keserűlapu nőtte be. *Egyetlenegy magyar sem jött ide, sem segíteni, sem csodálkozni*. Kíváncsi románok jöttek és segítettek a bútorok behordásánál. Az ajtók nyitva voltak. Nem volt zárja egynek sem. Feleségem sirni kezdett, mikor ezt az elhagyottságot látta... Első útam a boltba vezetett. A zsidó itt is semleges nagyhatalom. Bemutatkoztam. Megkértem, hogy mondaná meg nekem, hol laknak a magyarok és hány magyar család van a faluban. Örvendett, hogy magyar szót hallott és elősorolta hiveimet, hamar kész volt velük. A faluban *Szilágyi, Ajtai, Bölöny, Pálfi, Szabó-családok* élnek. *Még otthon a családban is többet beszélnek románul, mint magyarul...*

— Az első „istentisztelet“ így folyt le. „Meghívtam a kurátort a vasárnap tartandó istentiszteletre és felkerestem a többi hiveimet. Mind megígérték, hogy vasárnap meglátogatnak. El is jöttek. Tele lett a lakásom velük. Megnyugtattam, hogy én nem fogok perlekedni velük...“

— A következő vasárnap hiába vártam a hiveiket. Nem jöttek. Harangozáskor az öreg Pálfi Istvánt láttam, amint igyekezett az új, díszes görög katolikus templom felé. Utána kiáltottam:

— Pálfi bácsi! Nem az a mi templomunk! Az öreg restelkedve sompolygott vissza és bejött hozzám. Csüggedve szóltam:

— Miért nem ide igyekezett? Maga református ember. Itt a helye!

Az öreg lesütött szemmel válaszolt:

— A többiek is odamentek. Én is oda akartam menni. Mi csak a templomban tudunk imádkozni. Nekünk nincs templomunk! Negyven éve összedőlt.

Ekkor indította el a lelkész a templomépítési akciót. A szinte hihetetlen helyzetnek okai a multban gyökereznek. Két magyar temető van tele Mezőújlakon. A temetők beszélnek a multról. „Amit Básta rémuralma és 48 meghagyott — azt megsemmisítette a hünös könnyelműség...“

1848-ban *Dornahidi* György lelkész a hiveivel együtt átkeresztelte a görög katolikus lelkész.

Mezőújlak kipusztult családai: Fileki, Rákosi, Talamin, Márkosfalvi, Kászoni, Benkő, Halász, Német, Györfi, Szász, Halmi, Szarvadi, Szathmári, Balogh, Bojér, Bölkényi, Kerekes, Rigó, Horváth, Kovács, Szigethi, Lakatos-családok.

— Az utolsó száz év alatt Mezőújlakon és Szent-gericzei Nagy-család. Nagy Zsigmond református lelkész nagyszámú utódai ezek. A helybeli román tanító Naghiu Nicolai, dedunokája a református lelkésznek. — A Török-család. Ma Turcu a nevük. Török Dániel az 1700-as évek végén római katolikus lelkész volt. Hogy megnősülhessen, görög katolikus pap lett. Családjából sok román pap került ki. —

A Konecz-családból való a septéri görög katolikus tanító. Septéri Lőrinczy Dénes tábornaszernagy leánya, Lőrinczy Róza kitért, 1930-ban görög katolikus lelkész temette el. Lőrinczy Róza leánya Török Lujza konfirmált, ma Turcu Lucretia a neve. Fogarasi Alexandru, Sebessy Árpád alispán unokája görög katolikus cseléd. — Domahídi György lelkész unokái Deac Juon és Deac Danila ma napszamosok. — Nemes Constantin édesapja még négylovas hintón járt, a Bónis-család temetőjében van eltemetve, ő pedig ma görög katolikus napszamos.

— A római katolikus Bakó-család a görög katolikus egyháznak nagy erdőt és templomkertet ajándékozott, a református egyháznak nem adott semmit. Pataki, Józsa, Kis, Deák, Váradi, Romoncz, Balázs, Nagy Konecz, Török nevű görög katolikusok lakják Mezőújlakot és Septért. 1903 augusztus 26-án Dr. Bartók püspök, Kenessey Béla egyházker. főjegyző és Nagy Károly generális direktor meglátogatták Mezőújlakot. A falu elején zöldágas diadalkapu várta őket. A vizsgálóbizottság alaposan leszidta a papot, a presbitereket és a híveket is. Volt elég ok rá. A feldühödött presbiterek otthagyták a gyűlést és lerontották a diszkaput. A vizsgáló-bizottság ebéd nélkül távozott...

—...Sokszor felvetem a kérdést. Van-e célja e küzdelemnek. Egyedül megmenthetek-e 92 családot? Úgy rémlik, hogy még magamat, családomat sem tudom megmenteni. Jön felém lomha léptekkel az utcán Domahídi György unokája, mint a kikerülhetetlennek látszó végzet. Gyermekeimet tanítja Szentgericzei Nagy Zsigmond dedunokája Naghiu Nicolai. Táborra jár körülöttem a múlt és jövő. Irtózom a jövőtől. Elődeim sorsára jutok. Ők is vándoroltak bizonyára, de kimerültek és lecsúsztak...

Földes Károlynak ehhez a füzetéhez *Nyíró József*, a kitűnő erdélyi író ezt fűzi hozzá a kolozsvári *Keleti Ujság* legutóbbi számában:

„Ez csak egy szórványnak a története és nagyjából hasonló a története a többi sok ezernek. (Úgy van! Hasonló a helyzet a biharmegyei Rév-környéken: Elveszték az oláh tengerben a Pap, Szabó, Dobos, Haragos nevű és más magyar-családok. *Szerkesztő.*) Százazrekre, talán milliókra megy a számuk azoknak a magyaroknak, kik az évszázadok folyamán elrománosodtak. Könnyen ki lehetne mutatni, ha a papok (minden vallásból) vennék a fáradságot és éppen úgy összeszednék a maguk szórványainak történetét ilyen szempontból is, mint Földes tiszteletes úr. A mai névvegyelemző és „visszarománosító” politika erre nem gondol, mert nem akar gondolni. *Nagyon megcsappanna az erdélyi románság statisztikája, ha csak a minden kétséget kizáróan kimutatható magyar eredetű és a századok folyamán elrománosodott magyarok utódai újra magyarok lennének.* Jó volna, ha erre is gondolna a névvegyelemző Anghelcsu miniszter úr és ha már névvegyelemzőnk, a magyarok javára is névvegyelemzőnk. Adják vissza a századok folyamán elrománosított magyarokat. Ne csak a széke-lyek újjait szurkálják a vérvizsgálatnál, hanem a románokét is és azt is derítsék ki, hogy kik tartoznak a magyar vércörhöz. Abban a pillanatban volt kormányférfiakat is át kellene utalniok a kisebbségi sorsba. Ha csak egy kicsit is tágitunk ezen a gondolatlan, megvolna a groteszk kép: ott látni, mondjuk a parlamentben, azokat a ma intranzigensül szü-

román urakat, kiknek magyar vér folyik az erükben, amint küzdenek a magyar kisebbségi jogokért. De mi lenne akkor, ha név- és vérelemzés révén a többi fajok is visszakövetelnék a románok közül, akik idők folyamán kimutathatólag leszakadtak a faj életfájáról és csak a fajtisza románok maradnának románoknak?

A szórványnokban élő magyarságra egyéb nagy bajaink között kevés gondot fordítottunk, pedig ők egyik legnagyobb problémáink. Az egy tömegben élő magyarok nagy részének sejtelve se igen van arról az életről és küzdelmekről, amelyet fennmaradásuk érdekében a románság hatalmas tömegeibe beekelve folytatnak. Különös sajátos világ ez, amelyet szerető gondjainkba kellene vennünk. Sajnos, még ott tartunk csak, hogy előbb a magyarság számára is fel kell fedeznünk őket. Ez a felfedezés olyan megrázó élményekkel jár, mint a mezőújlakiak esetében. Ez a világ a temetővé változott történelmünk, melyet régi nagy mulasztások és bűnök döntöttek pusztulásba. Meg kell rázni értük a magyarság lelkiismeretét és fel kell rájuk hívunk úgy a magyarság, mint egyházaink vezetőségének figyelmét és mindent meg kell tennünk a mi árva, magukra hagyatott, szét-szórt, örvényben vergődő szerencsétlen magyar testvéreinkért.”

Aki püspökséget kíván...

(Gondolatok a dunántúli püspök-választás alkalmából.)

Pál apostol mondja: „Igaz ez a beszéd: Ha valaki püspökséget kíván, jó dolgot kíván.” (Tim. 3: 1.) Sokan ismerik ezt a bibliai mondást. A gyermek mindjárt a „püspökfalatja”-ra és a „Püspökkenyér”-re gondol, a felnőttről római katolikus vonatkozásban a nagy főpapi birtokokra és püspöki rezidenciákra, református vonatkozásban pedig a diszkapukra és a püspököt vivő főispán kocsijának a hajdújára.

Ej, jó lehet a püspöknek, sóhajt az irigy laikus!... Természetesen mi tudjuk, hogy Pál apostol idejében még nem voltak mai értelemben vett püspökök, hanem püspök volt a neve minden igehirdető presbiternek, sákramentumot kiszolgáltató, egyházat vezető papnak, lelkipásztornak. Az a kívánatos „jó dolog” pedig nem a tejjben-vajban való fürdés, nem a henyelés, a nem világ szerint való hatalom és előkelő pozíció volt, hanem az Úr igéjének szolgálatára és az Isten országának terjesztésére való alkalmosság, lelki készség, alázatos odaszánás életre-halálra való hűség! (Kicsoda szakaszthat el minket a Krisztus szerelmétől stb. ?... (Róm. 8: 35.)

A Pál apostol szerinti püspököknek, presbitereknek (ma pap, lelkész a neve) a hit, a lélek és az Isten iránti szeretet hőseinek, bajvivóinak, herkuléseinek kellett lenniök, akik elsőként voltak az önfegyelmében és a lemondásban is. Naponként megtudtak halni a világnak Krisztusért.

Ha Pál apostolnak Timótheushoz és Titushoz intézett leveleit olvassuk, éppen a püspökökre (Értsd lelkipásztorokra, egyházi előjárókra) vonatkozóan csodálkozással kérdezzük: Hát tegnap írta ezeket a leveleket Pál? Például mily örök érvényűek, régiék és mégis frissek e sorok: „Feddhetetlen legyen, egy feleségű férfiú.” (Tehát nem poligámikus

hajlamú), „józan, mértékletes, illedelmes, vendégszerető, a tanításra alkalmas, nem borozó, nem verekedő, nem rút nyereségre vágyó, hanem szelíd, versengéstől ment, nem pénz sóvárgó, ki a maga házat jól igazgatja, gyermekeit engedelmisséggel tartja, minden tisztességgel... jó bizonyága is legyen a kívülvalóktól, hogy gyalázatba és az ördög töribe ne essék...” (I. Tim. 3.).

Milyen jó, hogy Pál apostol leszögezte ezeket, mert ha csak egymástól tanulnánk, nem is merek gondolni arra, milyen lenne az eszményképünk.

Hogy a mai értelemben vett püspökséget is sokan kívánják, azt gondoljuk. De bármilyen tiszteletre méltó is az ambíció és bármilyen nagy is a választék, nekünk reformátusoknak oly dicső mintáink vannak és ma is oly hatalmas oszlopaink a püspöki székekben, hogy az idők során — mint most Dunántúlon, itt adja Isten minél később — csak a Pál apostol mértéke tehet bárkit alkalmassá örökségük átvételére!...

Imádkozzunk, hogy dunántúli testvéreinket az Úr lelke vezérelje és kívánt célhoz juttassa!...

(Balmazújváros.)

Kósa Béla.

Tudomány és irodalom

A debreceni Kollégium az 1848—49-i szabadságharc és a önkényuralom idején.

Írta: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

Az ifjúság és a honvédelem.

E dolgok jelentősége azonban mihamar eltörpült azok mellett a nagy események mellett, melyek a nemzet erejét tették próbára, hogy alig pár hónapos szabadságát meg tudja-e védelmezni? S az az ifjúság, melynek nagyrészben az iskola szigorú fegyelmezése ellen volt panasza, a márciusi álmok szétfoslásával tömegesen tódult arra a helyre, ahol még keményebb fegyelem várt reá: a honvédtáborokba. A debreceni ifjúság már a fentebb említett bedaványának egyik pontjában kérelmezte az egyházkerülettől, hogy külön csapatban és saját tisztjei alatt nemzetőrséggé alakulhasson. Amennyire szívesen teljesítette e kérést az egyházkerület, annyira köszönte a buzgalmat a város: fegyvert és pénzsegítséget ígér.⁹ Ettől kezdve komoly iskolai munkáról nem lehetett szó. A Kollégium udvara heteken át a nap minden órájában katonai vezényszavaktól hangos. A diáknemzetőrség élére Révész Bálint és Szűcs István professzor állott s az előbbi az ifjúság lelkesültségét buzdító beszédekkel táplálta.¹⁰ Mivel külön csapatba nem tömörülhetett, mert fegyvert nem kapott, de „az egyenlőség jelen korszakában” az elkülönülésre való törekvés sem volt helyes,¹¹ a diáknemzetőrök a városi csapathoz csatlakoztak s velük együtt szálltak táborba Aradon,

⁹ A város nem teljesítette ígéretét. A kormánytól mindössze ezer darab puskát kapott, arra pedig saját nemzetőrségének volt szüksége. (Vár. jkv 1848: 1044.)

¹⁰ Egyházkerületi jkv 1848: 337.

¹¹ Egyházkerületi jkv 1848: 353.

s vettek részt számos csatában.¹² Özv. Boronkayné Vass Klára grófnő igen értékes lobogót ajándékozott nekik s ennek felavatását a Kollégium udvarán, igen szép beszéd kíséretében — de zuhogó esőben — Péczely József professzor végezte. E jelenet emlékképe többek mellett Széll János írása őrizte meg, melyet fia Dr. Széll Kálmán, a Debrecen c. napilap 55. számától folytatólagosan közzétett. Ez írásban más tekintetben is sok értékes anyagot találunk. Megtudjuk belőle, hogy a nemzetőrdiákok egyenruhájának tervezete ilyen volt: fekete zrinyidolmány, fekete nadrág, csizma, szóval olyan, amilyet a diák egyébként is viselt. Egyetlen katonai jelleg rajta csak a gránátpiros csákó lett volna, ha külön csapatba tömörül. Az is nevezetes, hogy a katonai parancsnokság az iskolai tisztségekhez igazodik: A csapat kapitánya a senior, főhadnagy a kontraskriba, hadnagyok az esküdtek s altisztek az évfolyamok választott képviselői. Az is értékes adat az említett emlékiratban, hogy a társak temetésénél a kollégiumi kántus tagjai összeállnak (pl. az angyalkúti csatában szerzett sebesülésében elhunyt Jeney Imre holtteste felett) és az iskolában begyakorlott négyszólamú gyászenéket zengik, míg a gyászbeszédet Könyves Tóth Mihály, Debrecennek később politikai fogságot szenvedett papja tartja. Ez emlékirat szerint a debreceni nemzetőrök Aradon, 1849 január 20-ig tartózkodtak, miközben a környék számos nehéz ütközetben résztvettek, de aztán visszajöttek Debrecenbe, hogy aztán belőlük alakuljon meg a honvédség 68. zászlóalja, melynek vezénylő parancsnoka Zurics Ferenc őrnagy lett. Az emlékirat ezeknek a diákhonvédeknek a neveit veti fel: Juhász Lajos, Tóth Sándor, Kiss Gergely, Bethlen, Varga József. Különösen tűzereknek váltak be jól. Annak a három hatfontos ágyúnak is, melyet Debrecen a kormánytól kapott — meglehetősen rozoga állapotban, úgy, hogy előbb még rendbe kellett hozatni —, nagyrészt debreceni diákok voltak a kezelői. A történeti igazsághoz nagyon közel járó hagyomány szerint bizonyos Dolkorucki herceg, a cári család közeli rokona, az 1849 aug. 2-i debreceni csatában szintén egyik debreceni diáktűzér lövésétől találya esett el.

Közben itthon a Kollégium belső képe nagyon megváltozott. „A tanári kar gondolóra vevén, hogy a jelen zavargós és forradalmi világban a tanulóifjúság kellő nyugalommal nem szentelheti magát a tudománynak, másrészt azt is tekintetbe vevén, hogy a szülők gyermekeiket ily viharos körülmények közt legörömelebb látandják a magok körében” — az iskolát május 31-ével bezárta.¹³ Ettől kezdve csak az egyházi szolgálatok végzésére ittmarasztott diákok (remanensek), az elemi iskolák tanítói és a hajléktalan szolgadiákok tartózkodtak az iskolában. Ez utóbbiak takarékosági okokból, de meg azért, mert a Kollégium helyiségeire a Debrecenbe menekült kormánynak mihamar szüksége lett, pár szobában húzódtak össze.¹⁴ Az iskola elnéptelenedése 1849 novemberéig tartott. Közben csak az elemi iskolák működtek s bennük az a pár köztanító, akikre a tanítás végzésére szükség volt.

¹² A debreceni diákok a verespántlikások 6. és 10. századában szolgáltak s parancsnokaik Révész és Szűcs professzorok voltak. (Szűcs I. i. m. III: 1001.)

¹³ Tanárkari jkv 1848: 1623., 1632.

¹⁴ Egyházkerületi jkv 1848: 347.

Noha így az iskolai munka szünetelt, Kollégiumunkban mégis mozgalmas volt az élet, mert az események az akkori nemzeti történelem középpontjába állították. A Debrecenbe menekült magyar kormány 1849 telétől féleven át itt, az oratóriumban tartotta üléseit,¹⁵ s innen vezetett át útja 1849 ápr. 14-én az oratóriumnál tágasabb Nagytemplomba, hogy ama híres detronizáló országos határozatot kimondja.¹⁶ Ugyancsak a Kollégiumban, a földszinti szobákban működtek a Kossuth-bankóprések. Itt kapott hivatalos helyiségeket a pénzügyminisztérium is. Általában az anyakönyvtár helyiségeinek kivételével az egész épület a főkormányzó hivatalok befogadására szolgált. E szolgálatért később hálás is volt a kormány. Mikor Buda felszabadulásával ismét vissza készült Pestre, Duschek pénzügyminiszter a Kollégium számára megfelelő bérösszeget és helyreállítási költséget utalt ki. Az igazgatótanács ugyan lemondott róla, mert „dicsőségét helyezve abba, hogy a nemzeti mentő munka színhelye Debrecen s különösen főiskolánk lett, e dicsekvést egész nagyságában átérezve s az utókornak dicsőségül hagyva, távol van attól, hogy kisszerű számitással, követeléssel álljon elő” — de ilyen áldozatot viszont Duschek nem fogadott el, hanem számára a debreceni harmincadhivatalból 8000 pengő forintot folyósított.¹⁷

A vég kezdetét, mely már 1849 nyarán fordulatot vett, Debrecen közelebről az aug. 2-i szerencsétlen debreceni csata után érezte. Ekkor a város végképpen az orosz császári hadak kezébe került s a Kollégium katonai kórházzá alakult. E beszállás pedig sok kárral járt. Az anyakönyvtárt a feladástól egyik diákkönyvtárosának, Révész Imrének bátor fellépése ugyan megmentette,¹⁸ de már azt nem tudta megakadályozni, hogy a muszkakatonák az éremgyűjteményt megdézsmálják. Más természetű kár is esett. Halka István akkori polgári iskolai köztanító s egyszersmind kollégiumi gazda feljegyzései szerint a muszkák mindent megsemmisítettek, amihez hozzájutottak: raboltak tüzelő fát, gyertyákat, papirokat. Még az iskola legértékesebb

¹⁵ Ennek emlékét ma az Oratórium falán emléktábla jelöli, melyet a Főiskolai Hallgatók Magyar Irodalmi Egyesülete 1906-ban (?) emelt.

¹⁶ E jelenetet a Debrecenben megjelenő Alföldi Hírlap 1849 ápr. 17-i száma így írja le: „Már a megelőző napokban a képviselőház folytonosan zárt üléseket tartott. A közönség tudványa a legmagasabbra volt feszítve. Utcákon és házakban, köz- és magánhelyeken, hol két ember összejött, e kérdést intézé egymáshoz: mi fog most történni? a képviselőház valami nagyszerű határozathoz készül, talán az uralkodó ház száműzetésének elhatározásához? — vajjon el fogják-e határozni, mit minden magyar óhajt, kíván, követel?! Így beszélt a nép. Lehetett, különösen az alsóbb osztálynál epés, elkeseredett kifakadásokat hallani a habsburg-lotharingiai család ellen. Ily hangulattal, ily érzemenyek közt ébredtünk április 14-ére. Reggel 10 órakor a képviselők zárt ülést tartottak, 11 órára nyílt ülés volt rendelve. A hallgatóság, bár a képviselők a zárt ülés tárgyát meglehetősen titkolták, oly iszonyú tömegben jelent meg, a legértelmesebb s legmagasabb állásúaktól kezdve a legkisebbekig, hogy a rendes országgyűlési terem (az Oratórium) egyhuzad részét sem lett volna képes befogadni. Egyszer üti a 11 órát s a nép, mintegy villanyütésre, megindul, s kinyitvatván a református Nagytemplom ajtajait, ide bevonul. Egy óra-negyed mulva jöttek oda a képviselők is. Az ülés megkezdett.”

¹⁷ Alföldi Hírlap, 1849 június 12.

¹⁸ Révész I.: Révész Imre élete 1826—1881. Debrecen, 1926 : 23.

bütorait, pecsétjét és a vegyészterem göröcsövét is magukkal vitték.¹⁹ Az ily módon szenvedett veszteség a Kossuth-bankók megsemmisítésével együtt 18.757 frt 30 krajcárt tett ki.²⁰ (Folytatása köv.)

Egyház és Politika.

Dr. Török István tanulmánya.

Dr. Török István, a pápai református theologia ifjú tanára ezt a témát dolgozta fel székfoglaló értekezésében. A kis füzetet érdeklődéssel olvastuk. Nem tartozik a könnyű olvasmányok közé. A mai kor embere hozzá van szokva, hogy átfut pár óra alatt egy egész vaskos könyvet, hol innen, hol onnan olvasva el néhány sort és legtöbbször tisztában van az egész könyv lényeges mondanivalóival. Ezt az értekezést elejétől végig el kell olvasni, ami előnye is, de bizonyos vonatkozásban hátránya is.

Előnye az, hogy minden mondatában van komoly mondanivalója. Stílusa tömör és esztétikailag is kifogástalan. Logikája éles. Egyes tételei egészen kivételesen szépek és formailag, tartalmilag egyaránt élvezetesek. Hátrányul azt lehet felemlíteni, hogy az egész értekezés logikai felépítése nem elég könnyed és áttekinthető. Azonban mindenképpen értékes munka, melyet minden református ember haszonnal olvashat és az olvasottakat meg is szívlelheti.

Az értekezés célja annak kimutatása, hogy az egyház ne politizáljon. Az egyház azért van, hogy egyedül Istennek szolgáljon. Az egyház csak a szolgálat egyháza lehet, mégpedig az igét szolgáló és az igével szolgáló egyház. Feladata pedig kizárólagosan abban áll, hogy az Ő igében közölt parancsszavát keresse, befogadja, kövesse és hirdesse mind alkalmas, mind alkalmatlan időben. Az irónak ezt az álláspontját annyival inkább helyeseltük, mert ha valaki túltéve magát az elvi nehézségeken, az egyház politikai célkitűzését a gyakorlatban meg akarná konstruálni, be kellene látnia vállalkozásának megvalósíthatatlanságát, vagy helytelenségét. Igaza van abban is az irónak, hogy ha az egyház valamennyi theologusát (és hozzá tehetjük: valamennyi politikában kimagasló tagját) egybe gyűjtené, akkor sem tudnának azok olyan politikai pártprogramot kidolgozni, amely a református keresztyén névre méltó lenne (és hozzá tehetjük: amiből a hívek egyöntetűen megállapodni tudnának).

Az egyház tehát mint ilyen, ne politizáljon. De

¹⁹ Egyházkerületi jkv 1850 : 1/33., 60. — 1849 : 547. — 1850 : 51. — 1851 : 5.

²⁰ Már az előző évben is nagy volt a Kollégium vesztesége, illetőleg elmaradt bevétele. Egyik főjövedelmi forrása pl. a legációból eredt. A viharos időkben azonban a legátusküldés megakadt. 1848 karácsonyára már csak a benmaradt köztanítók mehetnek legációba a közeli egyházakba, szám szerint 17-en — több gyülekezetbe legátus már nem jut. (Egyházkerületi jkv 1848 : 331.) A következő év húsvétjában pedig egyáltalán nincs legátusküldés, pünkösdkor is mindössze 17 legátus akad. Az elmaradt bevételek miatt az iskolának csak a legszükségesebb kiadások fedezésére van pénze, de a szénior külföldi tanulmányúttára már csak 120 pengőforint jut. Ezt is az esperesek szedik össze. Ez az oka, hogy a fél éves széniorok ez évvel egyévessé lesz, a kontraskribai állás pedig egyidőre szünetel. (Egyházkerületi jkv 1848 : 332.) A közánítók igényét sem lehet teljesíteni, pedig csak évi 40 forint készpénzjavadalmat kérnek. Fizetésük marad továbbra is: szoba és tüzelőfa.

vonatkozik-e ez az egyház tagjaira is? Nyilvánvalóan nem. Az értekezés áttekinthetőségének az esik rovására, hogy nem különböztet élesen az egyház és az egyháztagok politizálása közt. Legalábbis sok esetben úgy érezzük, hogy ezek a fogalmak összefolynak.

Néha nehéz is elválasztani az egyház politizálását az egyháztagoknak *olyan* politikai ténykedésétől, melyben ezek az egyházra, vagy az egyház valamelyes vonatkozására hivatkoznak. A református politikai párt — ha ilyen létrejönne — sokszor könnyen összezavarható lenne magával az egyházzal, miként a róm. kath. egyház is eléggé azonosítja magát a cégére alatt alakult különböző politikai pártokkal.

De a hívek politizálása, ha akár állandóan az egyházra támaszkodnak és hivatkoznak is, mégsem lesz soha sem a hivatalos egyház politikája. Egészen külön lapra tartozik tehát annak kimutatása, hogy helyes-e református jellegű, vagy kálvinista politikai pártot alakítani? A hivatalos egyház politikája és a híveknek az egyházra hivatkozó politikája közt élesebben kellett volna különböztetni és ezt a kétféle szálát jobban szétválasztani ebben az értekezésben.

A földi egyház életnyilvánulása az egyházi hivatalos szerveknek, hivatalos minőségükben kifejtett ténykedései által jut kifejezésre. A presbitérium, az egyházmegyei, egyházkerületi közgyűlés, a konvent, a zsinat, valamint ezeknek bizottságai stb. nyilván nem politizálhatnak. Ha teszik, nem helyesen cselekszenek sem elvi, sem gyakorlati okokból. De nem politizálhat a lelkész sem akkor, mikor, mint egyházi funkcionárius, hivatalos ténykedést végez, így főleg az igehirdetésben, vagy liturgikus szolgálatban. Ha teszi, nem helyesen jár el. Ezt olyan merev és szigorú szabálynak tartjuk, mely alul szerintünk soha és semmi körülmények közt kivétel nem lehet. Téves tehát az értekezés végén levő az a kitérés, mikor a szerző kivételesen lehetségesnek tartja, hogy az egyház, mint politikai párt a porondra lépjen, amikor Isten szuverén akarata ezt így kívánja. E gyönyörű kitérés mögé sok mindenféle szándék és visszaélés elhúzódhatik. Hát történhetik valami a világon Isten akarata nélkül, vagy éppen ellene? Theológiánknak kissé elavult kitétele ez az Isten akaratára való hivatkozás, p. o., mikor a lelkész azt mondja, hogy ő azért vállal képviselői mandátumot, mert ez az Isten akarat. Aki hiszen a predesztinációban, már pedig szerintünk nincsen vallásos hit nélkül, csak babona lehetséges, az mindent úgy vesz, mint eleve elvégzett dolgot és az Isten különös és kivételes akaratával, mely övele szemben mintegy kitérés-képpen nyilatkozik meg, sohasem takarózhatnak.

Szerintünk tehát az egyház hivatalosan sohasem politizáljon és e tétel alul nincsen kivétel.

Azt azonban, hogy az egyháztagok, a hívek egyházukra való hivatkozással politikai pártot alakítsanak, kívül a hivatalos egyházi életben, mi is olyan gyakorlati kérdésnek tartjuk, melyet a viszonyok és a szükségletek szerint kell eldönteni. Itt hajlunk afelé a megállapítás felé, hogy kivételesen elképzelhető, hogy kálvinista, vagy református politikai párt alakulhasson. Ismételjük csak kivételes esetekben.

Nagyon szép az értekezésnek az a része, amelyben azt mutatja ki a szerző, hogy az egyház, habár távol marad is a politikától, mégis hatalmas politikai tényező lehet azáltal a hatás által, melyet az emberekre

(és pedig hozzátesszük: nemcsak a saját tagjaira) az ige hirdetése által gyakorol.

Mi röviden úgy fejezhetnénk ki az egyháznak idevonatkozó hivatását, hogy valódi keresztyéneket nevel! A valódi keresztyén emberek azután a politikában is azt keresik, hogy miképpen tudnának közelebb jutni Isten törvényeihez, Jézus parancsolataihoz, tehát az egyház eleveire. A valódi keresztyén ember még a politikában is a bibliával jelenik meg és az abban foglaltakat igyekszik követni, már amennyire gyöngé emberi erejétől és képességeitől telik. A szándéka azonban csak ez lehet. Így kell a valódi keresztyén embernek politizálnia, de így azután kell is politizálnia! Itt hidalódik át az a látszólagos különbség, mely a Dr. Török István és a Dr. Sebestyén Jenő felfogása között fennforogni látszik. És ebben is van a Sebestyén-féle akciónak az értéke és érdeme, amelyre nézetünk szerint újabb megfogalmazásban, különösen a Jézus szociális tanításaival kellően kiegészítve, még nagy szerep vár úgy a magyar reformátusság, mint a magyar hazánk életében.

Helyes tehát, ha foglalkozunk ezzel a problémával és ezért örömmel üdvözljük Dr. Török Istvánt, hogy igen értékes gondolatait ennek a célnak szolgálatára szétröpítette. **Juhász Nagy Sándor.**

Szabó Lajos: Új kikelet felé. Versek. Budapest, 1933. 112 lap. Szerző versei a hit megnyilatkozásai. Bármilyen téma áll előtte, mindbea vallásos meggyőződése csendül meg. Az ember s a világ tényeit az evangélium, az Ige örök mértékével méri. Lelkész volta hozza magával, hogy kifejezései mindig találóak s a lélek s a lét titkos útjait nem téved a bizonytalanságba. Amit ad, önmagától adja. A lélek szava, saját lelkének szava. Nem prédikál, nem oktatni akar: önnönmagát vetíti ki mindenütt. Hite mellett hazája is számottevő helyet foglal el költészetében. Belecsügged a jelen nyomorúságába, de e szomorúságot a szebb jövő biztos reménye aranyozza be nála. Általában egész költészete a sötétlő jelenből diadalmas jövőre mutat.

Verseinek formája megfelelő. Nem kezdő, nem új poéta. Ha itt-ott nem egészen gördülékeny is, s egy-egy találóbb kifejezést szeretnénk, a forma ellen nem vét.

Versei így oszlanak meg: Övele; Új kikelet felé; Lelkem tűzhelyénél; A lét nagy útján.

Könyve elején rövid előszó olvasható prózában, ami verses könyvnel szokatlan ugyan, de a benne foglaltak szükségessé teszik.

Aki olvassa e kötetet, mely a mai nehéz viszonyok között nagy áldozatkészségről tesz bizonyosságot, feltétlenül megérzi a szív melegét, a hit erejét s a lélek szárnyán szálló ember boldogságát.

Dr. Módis László.

Harangoz a mult: Karácsony Vencel versei. Hajdúböszörményi Nyomda Rt., 80 oldal, 1934. A költő emlékére kiadták barátai. Sajtó alá rendezte H. Fekete Péter. A címlapot rajzolta Király Jenő.

Elhunyt költő posthumus versei. Igazán meghatározó a jó barátok igyekezete, amellyel összegyűjtötték, csokorba kötötték ezeket a verseket, hogy emléket állítsanak az elhunytaknak, akinek talán ez lett volna voltaképpen a belépése az irodalomba s minden valószínűség szerint ez az első és utolsó verses-

könyve is egyúttal. Más viszonyok között és más időben ezek a versek nem maradtak volna minden feltűnés nélkül s bizonyára nagy érdeklődést váltottak volna ki szélesebb körben is. Csak sajnálni lehet hát, hogy legalább egy rövid kis életrajz-féle nem mond valamit a korán elhalt költőről, akinek a lelkével, verseinek elhaló muzsikáján át egész intenzíven tud kapcsolódni a betűk olvasója. Így énekel magáról:

*Egyedül vagyok én,
Mint puszta közepén
szomorkodó kútgém.*

*És bár messze látok,
jaj, semmit se látok,
csak a pusztaságot.*

Karácsony Vencel izig-vérig való poéta volt, akinek ez a kötete telve van forró ígérettel s nem mindennapi költői megnyilatkozásokkal. Bizonyára fiatalon halt el s ez a „halálvonaton“ való gyors vágatás a „végstációra“, amelynek „Egyetlen utasa, a lelkem halott“, jellemzi a versek minden sorát, melyekben vonagló ajakkal, tördelt vallomásban bugyog ki az elhaló élet forró költészete. A könyv három ciklusra oszlik s mindegyik ciklusban van jó egynéhány jelentős vers, de mindegyikben ott van a kristályképződés folyamata, a fájdalomból származó gyöngy, melynek hordozó kagylója, a költő szíve, már nem érlelhette teljesedésbe a reá bízottakat.

A kötet ára 2 pengő, mely a szükös körülmények között elmaradt család segélyezésére szolgál. Megrendelhető Hajdúböszörményben, a Nyomda Rt.-nél.

Baja Mihály.

Hazafias melodráma. „Lesz még országunk“ a címe, Murgács Kálmán zongorára írt, Gyökössi Endre izzó hazafias érzésű versére szerzett új melodramájának, mely március 15-én, levante-, cserkész-ünnepélyeken, hazafias estélyeken egyik leghatásosabb műsorszám lesz. Húsz éve nem jelent meg melodráma és ez a nagy gonddal, művészi izléssel, komoly hozzáértéssel készített igazán hézagpótló munka dicséretére válik mindkét szerzőnek. A nyolcoldalas, díszes kiállítású füzet ára 2 pengő és minden könyvkereskedésben kapható.

Új irredenta szóló-ének. „Baja Mihály: Szegény apám rab magyar földön“ című költeményére nemrég szép muzsikát szerzett énekhangra és zongorára letéve Cziriák Zoltán református kántor, Makó. A szerzemény hazafias ünnepélyeken kiválóan alkalmas előadásra. — Megrendelhető a zeneszerzőnél, Makón.

Dalok az édesanyámról címmel jelent meg Szabó Gyula tiszaföldvári református kántortanító két-szólamú dalosfüzete, Pósa Lajos és Baja Mihály verseire, mint a Zeneközlöny decemberi melléklete, leginkább iskolai gyermekkarok számára. Kapható a zeneszerzőnél, Tiszaföldváron.

Gyökössi Endre: Fiúk, föl a fejjel. Cserkész történetek, 112 oldal. Singer és Wolfner kiadása.

Mint tanár, szívesen olvasom az ifjúság irodal-

mát, ezért érdeklődéssel vettem kezembe a „Fiúk, föl a fejjel“ c. könyvet. Tudtam, hogy az a cserkész-könyv, melynek címlapján a cserkészregény megalapítójának, Gyökössi Endrének neve szerepel, a legjobbat nyújtja. Nem is csalódtam. A 22 elbeszélés a cserkészélet 22 részint humoros, részint komoly nevelőhatású aprósága, melyeket a hivatott író jelentősékké tud változtatni. Derűs, kacagató pillanatfelvétel a „Jobbra át, balra át“, a „Csalanba nem üt a ménkü“, a „Tűz van“ és az „Éjjeli támadás“ élménye olyan színes, olyan mesterien élethű, hogy az olvasó biztosra veszi, hogy a cserkészek parancsnoka, maga az író. Az egészet átlengi a legtisztább, legigazibb magyar nyelv s ezért a szépkiallítású, Mühlbeck rajzaival díszített könyv olvasása élvezetes délutánt jelent diáknak, felnőttek egyaránt. A könyv ára 2:40 P. *Dr. E. Lajos Irén.*

Dr. Jégh Gyula: Az élő mítosz. Miskolc. Ludvig István könyvnyomdája, 1934. 8°. 176 l.

Az ókori mitológiát tárgyaló magyar műveknek nem igen vagyunk bővíben. Ezért örömmel kell üdvözlönnünk minden törekvést, amely e hézag minél teljesebb kitöltésére irányul. Jégh Gyula munkája azonban kiválóságai miatt akkor is megérdemelné a dicséretet, ha irodalmunk bővelkednék mitológiai művekben. A kidolgozás formája, a modern pedagógia vívmányainak ügyes alkalmazása, a szórakoztatás, tanítás s erkölcsi nevelés hármas céljának összhangba hozása a maga nemében páratlanul teszi munkáját. 50 rövid fejezetben tárgyalja a görög istenhit szállóigészerű törmelékei alapján a görög mitológiát. Egy-egy használatos kifejezést vesz fel (Lakonikus rövidség, a társaság Ganimédesze, adoniszis szépség, Damokles kardja, tantaluszi kín, gordiusi csomó, páni félelem, dodónai válasz stb.), bemutatja a hozzáfűződő mítoszt, kifejti a szöveg eredetét, világos kristálytisza előadásával gondolatokat ébreszt az olvasóban, eszmélteti, s a fejezet végén tisztán mutatja a szöveghöz fűződő mítoszból levont erkölcsi tanulságot. Éppen ezért első renden a tanulóifjúság számára készült, de sikerrel forgathatják azok a nem klaszszikus képzettségű felnőttek is, akik érdeklődnek a modern korban is fel-fel tűnedező s műveltségünk szerves részét alkotó görög szállóigék jelentése és eredete iránt. A mű kiválóságai, fejezetkezdő találó képecskéi, de főként játszva tanító előadásmódja s erkölcsnemesítő célzata miatt e műnek nem szabad hiányozni a tanulók magánkönyvtárából, sem az ifjúsági, sem a nyilvános könyvtárakból.

Dr. Frick József.

Hegedűs Lóránt ny. pénzügyminiszter: *Túl az Óperencián* címmel mesekönyvet írt kis unokájának, mely a napokban látott napvilágot a Sylvester Rt. kiadásában s 2 P-ért kapható. — Hegedűs költői nyelven írja le sokszor fantasztikus képekbe öltöztetve mély gondolatait, érdekes, bár nem mindenestől fogva evangéliumi felfogását az ember boldogtalanságáról. Voltaképpen nem gyermekeknek, hanem felnőtteknek mesél s nekik hirdeti, hogy „az ember az egyetlen, ...aki kerüli a boldogságot. Ezért hiányzik hangja a természet nagyszerű szimfóniájából, pedig hogy várja már évezredek óta, százezer-évek óta dalát... az Örökkévaló Zeneszerző.“

Hírek az egyházmegyékből

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A beregi egyházmegye kebelében eredményes és áldásos munka folyik a Református Leányegyesületek megalakítása terén. A szervezés előkészítését és irányítását Kelemen Gyula esperes intézi, a szervezés közvetlen munkáját pedig Vajas Klára írónő, a vásárosnaményi Leányegyesület vezetője és Főrizz Mária, a vásárosnaményi gyülekezet missziós testvére végzik, kik a téli metsző hidegben, fáradságot nem ismervé jelennek meg az egyes gyülekezetekben és előadásokkal, tanácsaikkal útna indítják az Istennek tetsző munkát. Ezidőszerint az egyházmegye területén már 18 gyülekezetben alakult meg szabályszerűen az egyesület. A vásárosnaményi központi egyesület nemcsak tanácsokkal és szükséges iratokkal támogatja az új egyesületeket, de jövedelmet jelentő kézimunkával is ellátja azok vállalkozó tagjait. A vásárosnaményi egyesület a tél folyamán 180—200 református leányt foglalkoztat állandóan kézimunkával, amikből nemcsak nálunk, de hazánk határain túl is, igen sok művészi darab nyert elhelyezést.

A vásárosnaményi református egyesületek (Nőegylet, Leányegyesület, Ifj. Egyesület) felváltva, minden hónapban egy-egy szeretetvendégséget rendeznek. E testvéri találkozások Vásárosnamény életének várva-várt, kimagasló eseményei lettek s egy-egy alkalommal a résztvevők száma 200—250 között váltakozik. Legutóbb, február 10-én, este a Református Ker. Ifjúsági Egyesület rendezte meg szeretetvendégségét, mely tartalmas és művészi műsorával szinte kiemelkedett a sorozatból. A műsor főbb számai voltak: Kelemen Gyula esperes-lelkész előadása, az egyház és egyesületek viszonyáról, Nagy Sándor s.-lelkész bibliamagyarázata, Dr. Janka Sándor kir. közjegyző szóló éneke gitárkísérettel, Koncz Irma egyesületi tag szavalata, a helybeli vokálkvartett és szalonzenekar számai. Az estély 50 pengőt jövedelmezett, mely az Ifj. Egyesület helyiségének felszerelése céljaira fordították.

Kitüntetett tanító. Országos viszonylatban is figyelemre méltó, szép kitüntetés érte Dobó László hetei református tanítót. Az „Irók, Művészek és Zeneszerzők Szövetkezete”, melynek országos dalpályázatán 16,000 pályázó vett részt, arany oklevéllel tüntette ki „Meghalok én édesanyám” című dalát. E művét a szerző tisztelete jeléül Kelemen Gyula beregi esperesnek ajánlotta. Dobó László neve már ismeretes az új magyar zeneirodalomban, több dala már közkinccsé is vált. Szívvel gratulálunk!...

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

A makói egyház az utóbbi 12 esztendőn kersztül közfelkiáltással választotta főgondnokát. Az idén szavazásra került a sor s az eddigi főgondnokkal vitéz Dr. Galamb Sándorral szemben, szótöbbséggel Hegedűs Kálmán ny. árvaszéki elnök választott meg az egyházközség főgondnokává. — A makói presbitérium elhatározta, hogy a közös kelyhes úrvacsoraosztás alkalmából kiszolgáltatja a bort külön kelyhekből is. A külön kelyhet a híveknek

maguknak kell beszerezni s az úrvacsoraosztáshoz magukkal kell vinni. — Megdöbbentő veszteségről számol be a makói egyházközség 1934. évi házasságkötési statisztikája. Házasságot kötött az áll. anyakönyv szerint 86 tiszta és 103 vegyes pár. Összesen 189 pár. Ezek közül mindössze 94 pár vette igénybe a református egyház szolgálatát. A 103 vegyesházasságnál 58 esetben a református fél odaengedte a születendő gyermekeket más vallásra s csak 28 esetben történt megegyezés a református egyház javára.

BIHARÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Áldott és értékes missziói munka folyik az egyházmegye gyülekezetiben és lelkési köreiből.

A gyülekezetben az Egyetemes Konvent Belmissziói útmutatója szerinti munkát végzik lelkipásztoraink, tanítóink és tanítónőink, minden lelkési-körben a kör lelkészei, tanítói és tanítónői közreműködésével hitébresztő gyülekezeti napok és vallásos-esték tartatnak.

Január 17-én rendezte meg a csökmői gyülekezet Molnár Vince darvasi lelkész és Décsey Lőrinc darvasi állami iskolai ig.-tanító, református kántor közreműködésével, sikeres vallásos-estélyét, a zsúfolásig telt templom bizonyoságtévése a nagy ébredésnek s az új lelkész eredményes fáradozásának. A nagy hófúvás miatt esperes s a kör távolabb lakó lelkészei akadályozva voltak a megjelenésben.

Január 20-án az álmosdi gyülekezetnek volt kedves és feledhetetlen vallásos-estje, amikor is a Maklár Károly — e csodás gazdag szív — egyházkerületi főjegyző, püspök-helyettes vezetésével, Baja Mihály, Sípos Imre, Magyar Bertalan debreceni református lelkészek szálltak ki e határszéli gyülekezetbe és tartották meg lelkeket lebilincselő és meggazdagító előadásait. A nagyszámban megjelent asszonyok és férfiak nem voltak a hatalmas iskolateremben elhelyezhetők s így Maklár Károly az asszonyoknak, Sípos Imre a férfiaknak tartott megragadó előadást a reájok váró feladatokról, Baja Mihály verseit olvasta, míg Magyar Bertalan tartalmas bibliamagyarázattal vezette be a maradandó nyomot hagyó estét. Résztvettek, mint vendégek: Bodor Pál kokadi, Csokonai József bagaméri lelkészek is a sikeres estén.

Január 27-én Nagyléta tartotta meg köri összejövetelét s az Ifjúsági egyesületben Siket Bernát kokadi tanító, a Leányegyesületben Vida Anna nagylétai tanítónő tárták fel a református ifjúságra váró feladatokat, míg a vallásos-estén Bodor Pál kokadi lelkész, Kovács Kálmán esperesi s.-lelkész szóltak a gyülekezethez.

Február 3-án a nagykeréki gyülekezet rendezte meg köri presbitéri értekezlettel kapcsolatosan, gyülekezeti napját.

A délelőtti isteniszteleten Székelyhídy Béla esperes hirdette az igét, a presbitéri értekezleten Bán István bojti lelkész vezette be értékes előadásával a megbeszélést, melyhez esperes, helyi lelkész és Mészáros Ferenc b.-keresztési igazgató-tanító presbiter szóltak hozzá és tették még értékesebbé az előadást.

Délben a Bojt, Ártánd, B.-keresztés, Váncsod, Told-ról résztvevő presbiterek és vendégek részére a helyi presbitérium adott izletes ebédet, melyen

esperes, Bán István s a helyi lelkész mondtak tartalmas pohárköszöntőket.

A délutáni istentiszteleten Kóródy Gyula ártándi lelkész szolgált maradandóan, az ifjúsági egyesület díszgyűlését Tóth Kálmán b.-keresztési lelkész vezette be, míg az egyesület tagjai meglepően magvas előadásokkal és szavalatokkal működtek közre.

A közös lelkészi és tanítói értekezleten helyi lelkész a stóla kérdésével kapcsolatosan tartott előadást s határozatba ment, hogy a keresztelési és esketési stólaokról lemondanak a lelkészek s a temetési stóla megváltása tárgyában előterjesztést tesz az egyházkerületi közgyűlésnek az értekezlet.

Este a zsúfolásig telt templomban a helyi énekkar, a tanító urak s egy kedves hangú kisleány és egy ifjú közreműködésével záró vallásos-este tartatott, melyen bibliát magyarázott Tóth Kálmán b.-keresztési lelkész, Székelyhídy Béla esperes pedig a kalvinista hit és öntudatról tartott előadást.

Úgy a gyülekezet, mint a vendégek egy kedves, mely nyomokat hagyó nap emlékével tértek vissza otthonaikba. A sikerült és jól megrendezett ünnepség, a helyi lelkész s fáradhatatlan kedves felesége érdeme.

Január 13. Kismarja tartotta meg ifjúsági összejövetelét és vallásos-estjét, a fiúknak Fekete Gyula nagylétai tanító, a leányoknak Dobó Ilona helybeli tanítónő szólott az ifjúság nagy hivatásáról, a délutáni istentiszteleten Radó József nagylétai lelkész hirdette az ígét, a vallásos-estén Székelyhídy Béla esperes tartott hitébresztő előadást.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni homokkerti református templom ügyében az egyház gazdasági bizottsága és az építetű bizottság egyhangúlag kimondta, hogy még ezévből felépítik a templomot. Az építési költségeket, a szükséges 40,000 P-nek körülbelül felerészét az egyházzrész által megindított gyűjtés fedezi, másik részét az egyház adja. A homokkerti híveknek harmincéves vágyakozása válik valóra. Az építkezés előreláthatólag már március folyamán megkezdődik.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A nyírlövői református egyház folyó év január hó 27-én megható és kedves színelőadást rendezett, egyházának felségélyezésére. Színrre került Veressné: Főző Erzsébet írónő legújabb népszínműve: „Örzenéni megbocsát.” A népszínművet a széles látókörű írónő férje: Veress Sándor lelkész tanította be nagy hozzáértéssel, fáradsággal, de meleg szívvvel. A népszínmű előadásán Nyírlövő egyházközség apraja, nagya megjelent, valamint a környékbeli intelligencia s újabb sikereért meleg ünneplésben részesítette az írónőt, úgyszintén kedves lelkészüket, mint a népszínmű rendezőjét.

Minden jelenlevő elfogulatlanul állapithatta meg, hogy az írónő s lelkész a néppel, a népért él.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A szatmári református egyházmegye kettős ünnepe. Emlékezetes nap marad a szatmári református egyházmegye történetében január 11., amikor másfél évtizedes korszakos jelentőségű espereskedés után búcsút vett egyházmegyéjétől Sípó József és átadta

helyét az esperessé választott Tóth Sándor nábrádi lelkésznek.

A búcsúzással, változással járó szomorúságot enyhítette az a körülmény, hogy ha a közvetlen vezérekedéstől, tényleges szolgálattól vissza is vonul Sípó József, de imádságát és tanácsát ezután is igénybe veheti egyházmegyének. Megnyugtatólag hatott főként az, hogy méltó utód kezébe került az egyházmegye kormányzása.

Igaz, hogy a Tóth Sándor megválasztása nem volt egyhangú, de ez nem csökkenté az ő kiválóságát és nem árnyékolta be beiktatása ünnepi fényét. Senki sem vonta kétségbe az ő joggal feltűró vezéri tehetségét, csak arról volt szó, nem lenne-e jobb egyelőre az érdemes öregek valamelyikét tisztelni meg az esperesi méltósággal? Az öregek és fiatalok állottak szemben, ami világszerte folyik akörül, hogy melyik lépjen előtérbe: az öregek hagyományos bölcsessége, vagy a fiatalok tettekéssége.

De miért fiatal Tóth Sándor 50 éves fejjel? Azért, mert kedélye örökifjú marad és mert — bár sokat dolgozott eddig is a közéletben — de amit eddig végzett, csak ízelítő abból, amit ezután fog végezni, csak nyitány az ő nagyszabású életprogramjához.

A nyugalombavonult esperes búcsúzása és az új esperes ünnepélyes beiktatása rendkívüli egyházmegyei közgyűlés keretében történt, a szorongásig megtelt fehérgyarmati templomban. — Gyülekezeti éneklés, Jánosy Sándor tanácsbíró bibliaolvasása és huzgó imája után Dr. Gaál Endre országgyűlési képviselő, egyházmegyei gondnok nyitotta meg a közgyűlést és kegyeletes szavakkal emlékezett meg Kormány Lajosról, egyházmegyének nemrég elhunyt érdemes tanácsbírójáról. Majd Sípó József állott fel és az egyházmegye minden rendű és rangú tagjának, testületének felé szálló megbecsülő szeretetért köszönetet mondva bejelentette, hogy az esperesi irodát már át is adta utódjának. Sípó József esperestől az egyházmegye nevében Dr. Gaál Endre gondnok és Inczedy Marton tanácsbíró búcsúztak el, mindketten kiemelve a távozó érdemeinek koszorújából puritán egyéniségét, aranytisztá jellemét. — Jánosy Sándor tanácsbíró javaslatára Sípó Józsefet lelkes egyhangúsággal választotta örökös t. b. esperessé a közgyűlés. A szavazatszedő bizottság már ismert jelentését Dr. Torday Sándor olvasta fel, a közgyűlés pedig megerősítette az esperesválasztást. Ezután küldöttség ment az új esperesért, aki a templomi gyülekezet lelkes éljenése közben jött be, a hivatali esküt letette és fogadta az üdvözléseket.

Elsőnek Dr. Gaál Endre üdvözölte elnöktársát, akit 18 éve ismer, szeret és becsül. Kezdetű fogva látta benne a vezéri képességeket. Most örvend, hogy ezután a legközevlebből együtt dolgozhatnak az egyházmegye javára.

A nagykarolyi egyházmegye testvéri köszöntését Főrizs Lajos esperes adta át, történelmi visszapillantású nagyhatású beszéd kíséretében.

A lelkészi tanácsbírák részéről Tóth Ferenc az oxfordi jelszót: az abszolút becsületesség, szeretet, tisztaság és önzetlenség követését ajánlotta az új esperes figyelmébe s azt óhajította, hogy mint eddig, szolgáljon ezután is példaadó módon.

A világi tisztviselők nevében Dr. Soós Albert

járásbíró, e. m. ügyész beszélt és arra a sebre mutatott rá, amelyik minden jó magyarnak fáj, arra a nyomorúságra és háttérbe szoríttatásra, amelyik földművelő népünk, gazdatársadalmunkra, egyházunk és nemzetünk legősibb és legértékesebb fenntartó oszlopára reánehazódott. A lelki élet irányítása mellett itt is szerep vár az új esperesre.

A lelkésztestvérek tisztességadásának a tolmácsa Takács Sándor volt, aki jelentette, hogy a közkatonák vigyázban állanak a parancsnok előtt és készek az engedelmessegre.

Fodor Jenő ig.-tanító a tantestület nevében arra kérte az új esperest, hogy miként Sipos József a tanúgy és a tanítók megértő támogatója volt, úgy ő is igyekezzék a tanítóság rég vajdú problémáinak kedvező megoldását elősegíteni.

Juhász Lajos cégénydányádi egyházközpont katonás köszöntőben a presbitériumok fejelemzett odaállását jelentette ama zászló alá, amelyet a szeretett új esperes, az Istentől sok talentummal megáldott vezér biztos keze tart.

Nábrád köszöntését egyházi és községi részről Dr. Bornemisza Béla tanácsbíró hozta, akinek választékos szép szavai méltó kifejezői voltak a szónok és megbízói érzelmeinek

Kiss István lelkész a szülőföld örömeinek költői szárnyalású szép beszédben adott hangot és elmondta, hogy Kisar naggyá lett fiának igazi nagyságát abban látta meg, hogy amikor hírül vette Tóth Sándor esperessé való megválasztását, első útja haza vezetett, hogy gyermeki háláját rácsókolja öreg édesapja arcára és sirban nyugvó édesanyja fejfájára, akinek azt is elmondotta: „Anyám, az álmok nem hazudnak.”

És mindezekre válaszolt az esperes. Válaszolt úgy, ahogy csak ő tud közöttünk, aki szavaival tömegeket mozgat. Beszéde s a belőle kiáradó profétai lélek a látások hegyére vitt fel, ahonnan igéretesnek tetszett a jövő. Beszédének hallgatása, hatása alatt a szívünkhöz öleltük, a paizsunkra emeltük, meghajoltunk előtte, mint József előtt az ő kévi s ezt mondogattuk: Úgy legyen, úgy legyen.

Délben többszáz terítékes közebed volt a kaszinóban. A jelenlévő hölgyek és urak neveit lehetetlen volna mind felsorolni. Ott volt mindenki, akit elháríthatatlan akadály távol nem tartott.

Az ősi szokásszerű pohárköszöntők hosszú sorát az új esperes nyitotta meg, a legelső magyar ember: Kormányzó urunk éltetésével. Dr. Gaál Endre, Luby Géza, Bottka Imre az új esperesre üritették poharikat. A Jánossy Sándor krónikája végigvezette az élénk szemű, éles eszű kisari fiúcskát az élet úton, az esperesi szélig.

Sipos Józseftől szülőfaluja, Milota nevében Kovács Jenő lelkész, volt káplánjai nevében pedig Sipos Károly cégénydányádi lelkész köszönt el s ezek után Sipos József Istenhozzádot mondott mindenkinek. Kiss István az új esperes jelenlévő édesapját, az öreg Tóth Imrét éltette, aki talpraesett szavakkal válaszolt. Fekete Lajos a sárospataki diákok, a rokonság és az ellenzék köszöntésének volt ékes szószólója. Tóth Ferenc Főríz Lajos esperest és a jelenlévő másvallású vendégeket köszöntötte, az összefogást és megértő együttműködést hangoztatva. A másvallásúak nevében Jékey Sándor ny. főispán válaszolt olyan szellem megvalósítását kérve az

esperestől, amilyen hajdan volt, amikor az ő édesapja katolikus vallású létére képviselte a vásárosnaményi református egyházat ama híres debreceni kistemplomi gyűlésen.

A kellemes hangulatú közebed Toth Sándor esperes zárószavaival fejeződött be.

A megjelenésben akadályozottak közül táviratban közölték jókívánságaikat: Péchy Szabolcs főispán, Dr. Streicher Andor alispán, Medve Zoltán tanácsbíró, Kun Szabó Gyula és Kelemen Gyula esperesek. (Tudósító.)

Tóth Sándor esperes székfoglaló beszéde.

Nagyliszteletű és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés! — Egyházi és Világi Méltóságok! — Hivatalosak és Választottak! s Ti mindnyájan Istennek népe, kedves Gyülekezet!

Az evangéliumok egybehangzóan úgy beszélnek el, hogy amikor Jézus megkereszteltetett a János keresztségének vizével, abban a pillanatban elpecsételtetett a Lélektől, az örökkévaló Isten szerelmes Fiának, s ez a Lélek „azonnal elragadta Őt a pusztába”. És ott megvívta harcát, leszámolt a világgal, kimérte útját s tisztán meglátta célját.

Mindenkinek, aki elhivatott, aki küldetést vállal, aki többre bizatik, ennek a Léleknek a pecsétjével kell indulnia s útja legelső állomásának a pusztának, a magánynak, a magabaszállásnak kell lenni, hogy számot vessen hivatásával, leszámoljon a világgal, megérezze küldetését és meglássa célját.

Amikor a szatmári egyházmegye kebelbeli egyházainak presbitériumai a bizalom jegyében elválasztottak és a szeretet keresztségével az esperesi tisztiségre méltóztattak, azonnal megéreztem annak a Léleknek szárnya suhogását és az a Lélek azonnal elragadott engemet is a pusztába, a magányba.

És ott a pusztában megmértem magamat. Annak mérlegén, aki Út, Élet és Igazság mértem meg magamat, hivatásomat, küldetésem, utamat, célokat; és alázatos leborulással vallom be: megmértem magamat és könnyűnek találtam. Ekkor kísértéseimben melléhelyeztem a mérlegbe azt a Bizalmat, azt a Szeretetet, amely egyházmegyéink elnöksége, egyházi és világi vezetői, lelkipásztorai, tanítói, presbitériumai részéről áradt és sugárzott felém s bár azt nagynak, hatalomnak, kövárnak, vigasznak, súlyban növesztő erőnek találtam és éreztem: de még így is, ezzel is könnyűnek találtam magamat.

Végre vívódásaimban imádságos lélekkel oda-folyamodtam, az én Urannak, Istenemnek egy egész életen át megtapasztalt jóságához, még a siralmak mélyében jártomban is reámharmatozó és a leveretetésből, a megtapodtatásból is felemelő, a sebeimet kötözgető, a bánataimat gyógyító s könnyeimet törölgető, a sorsomat és életemet vezető kimondhatatlan nagy szeretetéhez: és imádságaimra választ nyertem: Elég neked az én kegyelmem.

Megmértem magamat, számot vettem a hivatással, a küldetéssel, indulok félelem nélkül; látom az utat és célt, indulok bátran. Látom magamat, látlak Titeket, látom az Istent: indulok boldogan.

Jaj volna azonban a veszedelembe sodródott hajónak, ha vihar tombol és árbóc reccsen, ha nyög a bordázat és a halál toroka kiált, jaj volna, ha a kormányos az elemek bősüült csatájáról szónokolni kezdene.

Jaj volna az égő háznak, ha a tűzoltóparancsnok szabadtéri előadást tartana a tűz pusztító erejéről és mindent megsemmisítő hatalmáról.

Jaj volna ha ma, mikor az egész keresztyénség élethajóját istentagadó, hit- és erkölcsromboló, egyház- és vallásellenes áramlatok vészes hullámai csapkodják és fenyegetik.

Jaj volna ha ma, mikor közelebről a mi magyar református Sionunk egész épülete, egyfelől az anyagi és lelki válság, másfelől a vakhit és a hitetlenség, sokhelyütt a békétlenség és a villongás nem egy helyen a gyűlölet magasra törő lángjai között emésződik.

Jaj volna, ha ma, amikor a mi legnagyobb egyházmegyénk országos viszonylatban is legkisebb lélekszámú egyházaiban a hithűség és áldozatkészség százalékban fejezve ki, mind lejjebb és lejjebb száll, az egyházi adóteher pedig napról-napra feljebb emelkedik; amaz süllyed az egy százalék, ha nem a nulla felé, ez emelkedik a százszázalék felé, sőt sokhelyen jóval azon felül.

Jaj volna, ha ezekről próbálnék szónoki beszédet tartani. Ezzel csak időt engednék ezeknek a veszedelmeknek, hogy még nagyobb erőre kapjanak: kőszívek meg nem indulnának, érzékeny és fogékony lelkek elkeserednének és lehet, hogy a magam szíve megszakadna bele a fájdalom miatt.

Eppen ezért egyházmegyei vonalvezetésem pontokba, egybe se, tízbe se, száza se, nem akarom belefoglalni. Az élet esperese, a tettek vezére kívánok lenni. Látó szemű, érző szívű, éberem vigyázó és a cselekvésre mindenkor kész. A méltóság koronája el nem vakít, terhe meg nem rémit, a terhet, mit reám rak, viselem panasz nélküli hűséggel, a fényt, mit reám vetit, hordozom alázatos öntudattal: annak kijelentésével, hogy ez a hűség is, ez az alázat is nem felfelé való hajlongás, vagy kézsókolás lesz, hanem inkább lefelé, ha kell lábmosás.

Tudok beszélni ha kell és tudok hallgatni. A más meggyőződését tisztelem: viszont a magaménak ugyanezt megkövetelem. Senkit nem fogok provokálni, de kihívás esetén gyáván hátra nem vonulok. A békét kívánom, de ha kell a harcot is vállalom.

Megáradt Jordán, vagy száguldó Rubikonok meg nem állítanak, gordiusi csomók előtt nem késedelmeskedem, Veres-tengerek előtt nem vesztegek, Scyllák és Charibdisek nem félemlitenek: iránytűm a Jézus, céloim a Mennyország égen és földön.

Az én édes megváltó Jézusom azt mondta a tehetetlenségek miatt panaszoló tanítványoknak: ha annyi hitetek volna, mint egy mustármag... Boldog büszkeséggel hirdetem, nekem két, sőt tíz mustármagnyi hitem van, ez a hit volt mindenkor vezérem, bizakodásom, erőm, győzelmem, dicsekedésem és dicsőségem: van tehát ígéretem is Ő tőle s ebben rendíthetetlenül bízom..., hogy a hegyeket el fogom mozdítani és hordani helyükből.

Látom én azt a hegyet, bárcsak kicsinyke halom, melyet a választási küzdelem szele és heve, ember és ember, szív és szív közé emelt. El fogom hordani, mert annak a vezérnek sohasem lesz nyert csatája, aki nem szereti katonáit, akit katonái nem szeretnek, az a sereg, amelynek vitézei között villongás és széthúzás lakik, összeroppan vezérének szegyenére és széthull magának gyalázatára. Ezt a halmot hegyé nőni nem engedem. Elhordom megértéssel, jó szán-

dékkal, megbecsüléssel és békességgel, megbocsájtással és szeretettel. Elgondolások és tervek összeütközhetnek, a személyek soha. Mi egy lelki ország katonái vagyunk, a mi vitézkedésünk fegyverei nem lehetnek testiek, nekünk mindannyiunknak eggyé kell lennünk.

Látom azt a hegyet is, mely mint óriási gránit-szikla-fal ott kint a templom falán kívül társadalmi, felekezeti és faji vonatkozásban elválasztja egymástól a testeket és a lelkeket. Megpróbálom fessegetni, megdöngetni, porlasztgatni, ledönteni. Megkísérlem széthordani, erre kötelez az, hogy lelkipásztor vagyok, hogy kálvinista vagyok és hogy magyar vagyok.

A társadalomban széttagoltság mindig volt és mindig lesz, az életben is, az evangéliumban is. Ez a talentumokat osztogató mennyei Gazda akarata és törvénye. De hogy mindenki élhessen és senki ne éhezzen, hogy mindenki szorgalmaskodjék és senki ne henyejljen, ez is az ő törvénye. A legnagyobb törvénye pedig az, hogy a szeretet áldása mindenkire kiterjedjen. Az Isten kertjében díszbokrokra nincs szükség, de nincsen szükség gyümölcstelen fügefákra sem: ezeknek a tövére Ő maga veti oda a kivágatás ítéletével a fejszét. A balgatag ember azt gondolta és azt akarta, hogy leüti a nagyok fejét, kidönti az erdő koronás fáit, nem akart ráébredni, hogy ezzel agyonsújtja és összetiporja a kicsinyt és elpusztítja az egész erdőt. Az én elvem evangéliumi, krisztusi: életlehetőséget, napfényt, levegőt a fejlődésképes kicsinynek és élni akaró gyöngének, hogy együtt növekedjék, virágozzék és gyümölcsözzék egy hatalmas erőssudárú rengetegé ez a magyar erdő!

A felekezetek közti viszonyban a béke apostola kívánok lenni. Az államhatalommal viszonylatban, az egyenlő elbánás elvének napirendtartásával és sürgetésével, egymással való viszonylatban pedig annak hangoztatásával, hogy a keresztyén felekezeteknek nem egymással, hanem a közös külső ellenséggel kell harcukat megvívni.

Ha mi egymással versengünk, nem tekintély rombolás, nem egyházak összeroppanása, mégcsak nem is országok pusztulása, hanem világhatalomra temet itt el mindent, amit a Hit és kultúra alkotott.

Népi és faji viszonylatban sovén magyar vagyok. A magyarságom azonban nem agyarkodás és nem acsarkodás, hanem ennek a földnek és ennek a népnek és ennek a névnek a megbecsülése és megbecsültetése és a szeretete. Nekem az is nagyon fáj, hogy a három felső rendnek: a papi, a katonai és a bírói rendnek a névjegyzékében annyi idegen nevet találok, alig találok az ősi magyart. Az is fáj, hogy egy színtelen, egy névtelen internacionálista hatalom nyilvános és rejtek utakon itt mindenkit nyugóztat, béklyóba ver és gerinctelenné tesz. Fáj, hogy ilyen nagyon, nagyon szegény a magyar, hogy a kényszer határokon túl kivert kutya, belől pedig láncravert eb legyen. Égig érő hegyek, amelyeket ki kell mozdítani a helyükből. Emészta az akarás. Boldog és szabad magyarokat óhajtok látni a bölcsőben, tanítani az iskolában, kormányozni az egyházban és vezetni az életben. Vágyam Magyarországon a magyar élet, a magyar lélek után, hegyeket mozgató hittel.

Egyházpolitikám nyitott könyv előtetek. Az a hitvallásos kálvinista egyház az ideálom, amelynek — hogy élőkre ne tegyek említést — Erős Lajos püspök és gróf Tisza István voltak a reprezentáns hősei.

Ezért kívánom a fokozott irányú belmissziói munkát. Vasárnapi bibliai iskolában, gyermekpásztorációban, ifjúsági egyesületekben, bibliakörökben, vallásos-estékben; és mindezt eddig nem ismert módon ellenőrizni kívánom. Lelkipásztor testvéreimnek jó tanácsul mondom: míg a lelkési naplódat vezetnéd, addig inkább beszéljess el lélek szerint egy híveddel, mert szemleutamon nem azt fogom mondani: mutasd meg a lelkési naplódat és én megmondom, hogy ki vagy, hanem azt: mutass nekem egy öntudatos kálvinista hívedet, mutasd meg nekem a te öntudatos kálvinista imádságos nyájadat!

Iskolapolitikámban én már akkor az államosítás híve voltam, amikor ez bűn és fegyelmi vétség volt s ma, mikor már nem bűn és nem vétség, sokkal inkább az vagyok, mint valaha, de mivel ez ma csak utópia, minden törekvésem odairányul, hogy iskolaterheink személyi szükségleteit az állam, dologi szükségleteit és nyugdíjintézeti terheit az egyházak és a polgári község kölcsönösen fedezzék. E három tényező szoros összefogása, együttműködése és a terhek illetően viselése emelheti népoktatásunkat az annyiszor emlegetett kultúrfölény magaslatára, szét-húzása és megnevértése pedig csődbe juttatja, ha nem ma, hát holnap.

Az egyházkormányzatba az igazság, a testvéri szeretet mindenképp felett pedig a szolgálat jegyében indulok. Ha e három elvet életemben nem tudnám kidomborítani, ha ma, vagy holnap arra képtelen lennék, abban a pillanatban letenném koronámat és keresztemet. Viszont ezt az önbírálatot minden munkatestvéremtől és munkatársamtól kérem és elvárom.

Egyházmegyémbe nincs szükség sem olyan világi tisztviselőkre, sem olyan lelkipásztorra, sem olyan tanítóra, sem olyan kúrator uramra, sem olyan presbiter testvére, aki a tisztségére, a hivatalára, vagy a megtiszteltetésére reászületett mint méltóságra, vagy mint megbízatásra: hanem olyanokra és egyedül csak olyanokra, akiket emészt a Krisztusnak szerelme, akik örömmel veszik fel és hordozzák az Ő keresztjét, akik megtudják önmagukat tagadni és készek odaáldozni az életüket az Ő szolgálatára. Ezekhez hajlik oda az én lelkem megbecsüléssel és a szívem szeretettel és ezeknek mondom boldog örömmel: én vagyok a ti testvéretek és ti vagytok az én testvéreim.

A köveket így sem tudjuk kenyerekké változtatni, de meg tudjuk érteni és értetni, hogy nem csak kenyérről él az ember...

A templom tetjéről így sem tudunk aláereszkedni, de le tudunk szállani az emberi elbizakodottság és gőg sziklavaráiból a testvériség csendes hajlékaiba.

Nem lesz a miénk úgy sem a világ és annak dicsősége és nem lesz azoké sem, akiket vezetünk és kormányozunk, de életünkkel mindenkinek prédikálni fogjuk: a te Uradat, Istenedet imádd és egyedül csak Őnéki szolgálj.

Egy jónéhány elavult elvet, felfogást, megcsontosodott szokást, mint ősdi épületet akár kunyhó, akár palota, le kell rontanunk és le fogunk rontani, de az újnak a tervrajza, a költségeloirányzata és a fedezete a zsebünkben lesz már akkor.

Egy jónéhány sebet ki kell operálnunk és ki fogunk operálni, de az enyhítő orvosság és a jó kötözőszer már előre készen lesz és mindig kéznél lesz.

Nem mondom többet.

Ezzel fel van vonva a vitorla, megadva az indulásra a jel. Megyek előttetek, mint vezér: „Aki velem nincsen, ellenem van az és aki velem nem takar, tékozló az.”

Én megyek... és hívok mindenkit. A hitben Péter, a szeretetben János, a munkában Pál, a megkövetetésben István; s ha kell leszek mártír, gályarab, vértanu, de mindhalálig az én Uramnak, Istenemnek és az én megváltó Krisztusomnak, hűséges, engedelmes és alázatos szolgája; nektek pedig mindnyájatoknak édes testvéretek.

Itt állok... Isten legyen segítségemre!

Ámen.

Lelkészcseréltetés. Sipos József nyugalmavonult esperes lelkipásztori örökébe a turistvándi gyülekezet Hadházy Pál segédlelkészt választotta meg lelkipásztorául.

Szeretetszövetségi nap Fehérgyarmaton. A régi jó időkre emlékeztető érdeklődés előzte meg és kísérte a fehérgyarmati református egyház által február 3-án rendezett ünnepélyt. Már a jótékony cél: az aggménház ápoltságának felruházása is vonzott, de főképpen a gazdag műsor meghallgatására mozdult meg Fehérgyarmat és vidéke úri közönsége vallás-különbség nélkül, dicséretes módon.

A délelőtti istentiszteleten Tóth Sándor esperes hirdette az ígét prófétai tüzzel, szónoki erővel, az ilyenkor mindig kicsinynek bizonyuló templomban.

Délután gyülekezeti ének és Szabó Tibor helybeli lelkész imája és gondolatokban gazdag biblíamagyarázata vezette be a műsort, amelynek a Buday Szilvia szép énekén, Keresztury Margit hatásos szavaltán kívül kimagasló száma volt Kelemen Gyula vásárosnaményi esperes hatalmas előadása. Az írásaiból eddig is ismert fiatal beregi esperes bizonyosságot tett talentumairól. Szűcs András segédlelkész imájával és gyülekezeti énekléssel zárult a délutáni ünnepély.

Az esti műsor feledhetetlen élményekkel gazdagította a kaszinói előadó-terem minden talpalattnyi helyét megtöltő hallgatóságot. Egymásután érkeztek az autók, a csilingelő szánkók és ontották a vendégeket.

Jölesett látnunk Péchy Szabolcsot, vármegyénk népszerű főispánját, aki Dr. Illosvay helyettes-főispáni titkár és Hajdú Sándor, a Nemzeti Egység vármegyei titkára kíséretében jött el. A nagyszámú és előkelő közönségből a következők neveit jegyeztük fel: Jékey Istvánné, Dr. Cseh Lajosné, Kőlesey István, Dr. Nagy György Istváné, Baróthy József, Dr. Asche Kálmáné, Dr. Beniske Imre, Dr. Bornemisza Béláék, Bagyinka Endréné, vitéz Tápay Lászlóék, Dr. Csákányóczy Ferencék, Árvay Györgyék, Kaffka százados, Dr. Kormány Sándorék, Dr. Horváth Béláék, Kormány Gézáék, nemestóthi Szabó Tibor, Dr. Kovács Lajosék, Dr. Soós Albertné, Dr. Balázné, vitéz Ötvös Károlyék, a Sternberg fivérek, Barth Mihály r. kath. plébános, szentszéki tanácsos, Tóth Sándor esperes családjával, a vidéki lelkészek közül: Kiss István, Szarka Boldizsár, Bakó Péter, Fülep Sándor, gesztei Nagy Béla, Sarkady Ferenc, Sipos Károly, a jegyzői karból: Somogyi Zsigmond, Bojtor Gyula, Eröss Lajos, Radeczky Károly és még sokan. Jékey Sándor ny. főispán gyengélkedése követ-

keztében nem jöhetett el, így Dobay Sándorné, a Leánykálvineum igazgatója mondotta a megnyitó beszédet, akit Szabó Tibor lelkész mutatott be. Dobay Sándorné kedves, közvetlen szavakkal lebilincselően beszélt a Szeretetszövetségről, annak elgondolójáról s ma is irányítójáról; Dr. Kiss Ferenc ny. egyetemi tanárról, akinek szívét Isten sorozatos megpróbáltatásokkal szántotta fel, készítette el azoknak a szeretetintézményeknek a megalkotására, amelyek főként az ő nevéhez fűződnek. Klasszikus szép mondatokban szólott Dobayné a szeretetről, amely a legnagyobb erő, amelynek lámpása megvilágítja a boldogság ösvényét, amelynek útján gazdag és szegény összetalálkozik.

Megnyitó után Buday Szilvia és Hadházy Pál szavalatában, valamint a kedves egyéniségéről és lírai tenorjáról messzeföldön ismert és szeretett Varga Ferenc porcsalmi lelkész magyar nótáiban gyönyörködtünk.

Vajas Klára komoly irodalmi értékű verseinek néhány gyöngyszemét olvasta fel nagy tetszés mellett.

Megható szépséggel mutatták be a Leánykálvineum növendékei „Mikor a cseresznyefa virágozik” című egyfelvonásost és a „Kukorica morzsolás” c. vidám székely életképet.

Mindenik szereplő külön dicséretet érdemel intelligens játékaért, pompás alakításáért, amellyel hozzájárult a darab sikeréhez.

Utolsó számként Dobay Margit és Kun Szabó Kató matyó táncot táncoltak. Itt szükségtelen és sikerületlen volt a férfi szereplő beugrása, de még ez sem rontotta le a sikert, a közönség tetszését, amelynek kemény tapsokban adott kifejezést.

Az egész műsort aranyfonalként szötte át Dobay Sándorné, a mindnyájunk által felejthetetlenül megszeretett kedves „Berta néni” szellemes konferánssa. Azzal az óhajással távoztunk el erről az anyagilag és erkölcsileg fényesen sikerült teaestről, amely nem csak a mostani szezon, de az utóbbi esztendőök összefüveteleinek is legkiemelkedőbb eseménye volt, hogy bárcsak mielőbb találkozhatnánk ismét Berta néniel és a növendékeiből alakított kamaraszínház bájos gárdájával. (Tudósító.)

GYÁSZROVAT

Kondor Józsefné szül. **Gúthy Hermina**, református tanító neje, életének 24. évében február hó 3-án sok szenvedés után visszaadta lelkét Teremtőjének. A megboldogult földi maradványait folyó hó 5-én helyezték örök nyugalomra.

Áldott legyen emlékezete.

Kajáry Ferenc tiszai református lelkész január hó 23-án életének 73. évében három heti súlyos szenvedés után Debrecenben elhunyt. Földi részeit január hó 25-én, délután helyezték a Köztemető diszravatalozó terméből végső nyugalomra. Legyen siri álma csendes!

Tiba András gyomai lekipásztor 46 éves korában, rendes lelkései szolgálatának ötödik évében, f. évi február hó 12-én elhunyt és február hó 14-én a gyomai temetőben helyezték örök nyugalomra. Nyugodjék békében!

K Ü L Ö N F É L É K

Dr. Baltazár Dezső püspök üdüléséből jó egészségben érkezett haza Debrecenbe és megkezdte munkáját. A püspököt a vasútállomáson tisztelőinek, híveinek nagy sokasága fogadta. Az érkező püspököt Maklár Károly debreceni lekipásztor, egyházkerületi főjegyző üdvözölte.

A dunántúli püspökválasztás. Február 1-én, pénteken délben ült össze a pápai főiskola dísztermében a dunántúli református egyházkerület közgyűlése, hogy az Antal Géza halálával megüresedett püspöki tisztség betöltése iránt intézkedjék. A rendkívüli közgyűlésen Balogh Jenő főgondnok és Medgyaszay Vince főjegyző elnökölt. Dr. Balogh Jenő megnyitójában az elhunyt püspökről emlékezett meg. Beszédét a megjelentek állva hallgatták végig. Elhatározta a közgyűlés, hogy jegyzőkönyvbe foglalja Dr. Antal Géza jelentős szolgálatainak emlékét és megfesteti az egyházkerület számára az elhunyt püspök arcképét. Kimondta az egyházkerület, hogy a 220 gyülekezetnek február 23-ig kell megküldeni a szavazatokat az esperesi hivatalokba. A szavazatszedő bizottságba a közgyűlés Dr. Balogh Jenő elnökletével Nagy István esperest, Miklós Gézát, Hegedűs Lórántot és Szász Károlyt küldte ki. Kimondotta azt is, hogy ha pótválasztást kellene elrendelni, azt március 31-én bonyolítják le.

Dr. Módis László debreceni segédlelkész, az öszvetségi szent tudományok doktorát a losonci theologia igazgatósága ismételtén felkérte az öszvetségi tudományok előadására. Dr. Baltazár Dezső püspök hozzájárulásával Dr. Módis László már meg is kezdte előadásait.

Budapest székesfőváros október elején életbeléptette a munkaszolgáltatás ellenében való inségsegélyezési rendszert. A rendszert egyelőre háromhavi időre engedélyezte a közgyűlés s most, a negyedév leteltével az illetékes közegek beszámolnak az igen biztató eredményről. A beidézett munka nélküliek közül több mint 5000-en megtagadták minden indok nélkül a munkavállalást, de a behívottak közül 12.000-en elfogadták ezt a rendszert és kiváltották az igazolványt. 172.000 munkanapon dolgoztak így a munkanélküliek, megfelelő segély ellenében.

Lelkészképesítő vizsgálatok. A február hóban szokásos lelkészképesítő vizsgálatok e hó 7. és 12. napjain kezdődtek. Első lelkészképesítő vizsgájukat letették:

Benkő Károly Márton,
Békefi Benő,
Hetey Pál,
Inczedy László,
Kovács István Lajos,
Nagy Gyula,
Nagyváthy József,
Porzolt István,
Pusztay Sándor,
Széchenyi Endre,
Varga Emil,
Varsányi Gábor.

Jeles eredménnyel vizsgáztak: Nagy Gyula, Porzolt István, Pusztay Sándor; jól képesítették: Békefi Benő, Kovács István Lajos; a többiek „képesítették”.

II. lelkészképesítő vizsgálatra jelentkezők:

Bakó András, Tiszaderzs,
Fábián Imre, Reformátuskovács háza,
Horváth Árpád, Mátészalka,
Horváth István, Gyula,
Horváth Tivadar, Kispeszt,
Hubay Kálmán, Ózd,
Juhász Dezső, Tiszaföldvár,
Kiss Ferenc, Debrecen,
Kóczé Lajos, Újszeged,
Lendek Pál, Tarpa,
Lovász Gerzson, Hajdúböszörmény,
Farkasfalvi Mauks László, Tiszalök,
Petőh József, Hódmezővásárhely,
Rácz Jenő, Vásárosnamény,
Rápolthy Árpád, Majtis,
Segesváry Lajos, Debrecen,
Váczy Pál, Debrecen,
Vesery Lajos, Szentés.

A II. lelkészképesítő vizsgálat lapzártakor folyik.

Új Biblia-kéziratot talált a British Múzeum igazgató-sága a nemrégiben vásárolt régi kéziratok között. A kézzel írott Újtestamentum-töredékek az első becslések szerint a II. századból származnak. Ha a feltevés valóban bizonyul, akkor a világ legrégebbi Bibliájának töredékeit találták meg.

Az „Igazság és Élet” pályatétellei. Az „Igazság és Élet” szerkesztősége pályázatot hirdet 1. oly nők és férfiak számára, akik lelkészcsaládok közvetlen leszármazottjai. A pályatétel pontos címe:

Mily áldásait tapasztaltam életemben annak, hogy Ároni családból származtam?

Ugyancsak pályázatot hirdet 2. parókus lelkészek, illetve 3. segédlelkészek számára. A parókus lelkészek pályatételének címe:

Milyen segédlelkészt szeretnék?

A segédlelkészek pályatételének címe pedig ez:

Mily principális mellett tudnék legjobban dolgozni?

A pályázati határidő 1935 május elseje. A jelíges levéllel ellátott dolgozatok az „Igazság és Élet” szerkesztőségének címére (Debrecen, Központi Egyetem) küldendők. Egy-egy pályamunka nem lehet öt nyomtatott oldalnál nagyobb terjedelmű. A Szerkesztőség minden egyes pályatételre beérkező két legjobb munka szerzőjét azzal jutalmazza, hogy egy évig ingyen küldi címükre és a még általuk megnevezendő két oly egyén címére a folyóiratot, akik szintén lelkészcsaládok közvetlen leszármazottjai (az 1. sz. pályázat

színes kartonlapon — minden magyarázat nélkül — betűrendben sorolja fel a gyakrabban előforduló helytelen kifejezéseket és mellettük hasábosan a helyes kifejezéseket, tehát szemléltető és könnyen kezelhető. A szójegyzéket a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvművelő bizottsága átvizsgálta. A szójegyzék a gyakorlatban igen használhatónak bizonyult, azt a minisztériumok, hivatalok, testületek, intézmények stb. csakhamar több ezer példányban megrendelték, szétosztották, alkalmazzák és a hozzájuk tartozó hivatalok és intézmények figyelmét is felhívták a szójegyzék megszerzésére és használatára. (2404—1934. belügyműn. „Belügyi Közlöny” 30. sz. 466. old., 43,680—1934. földművelésügyi miniszter „Honvédségi Közlöny” május 22. 8. sz. honv. min. stb.) Új, magyaros írásmódor kifejlésére végett nemzeti érdek, hogy ez a szójegyzék minden íróasztalra eljusson, szabályait országsszerte általánosan alkalmazzák, hogy a közélet nyelve megtisztuljon a nyelvet eleszítő és sokszor értelemzavaró szöfűzésektől és közelebb jusson a nép romlatlan, magyaros nyelvéhez. A szójegyzék ára 30 fill., megrendelhető és kapható a szerzőnél (Budapest, V., Kosuth Lajos-tér 11. sz. Földművelésügyi minisztérium). A vételárát a megrendeléskor esetleg postabélyegben vagy a m. kir. postatakarékpénztár útján (15,493. sz. csekk számla) is meg lehet küldeni.

„Mit adjunk elő?” címen Erős Sándor KIE titkár szerkesztésében színdarab-gyűjtemény jelent meg. E gyűj-

AZ I. LELEKÉSZKÉPESÍTŐ-BIZOTTSÁG
ÉS A SIKERESEN VIZGÁZOTT SEGÉDLELKÉSEK

megnyerése esetében), illetve szintén parókus lelkészek és segédlelkészek (a 2. és 3. számú pályázatok megnyerése esetében). (Az így megnevezett egyének azonban csakis olyanok lehetnek, akik még nem előfizetők az „Igazság és Élet”-nek.)

A szerkesztőség a parókus- és segédlelkészeknek szóló pályázatoknál kívánatra megőrzi a pályamunkák írójának anonimitását. Ezirányú óhaj a jelíges levélkében jelendő. A beérkezett pályamunkák felett az „Igazság és Élet” szabadon rendelkezik s azokat vagy egész terjedelmükben vagy csak főbb gondolataikban leközölheti. Több értékes pályamunka esetén előre meg nem határozott számú dícséretben is részesíthet. A szerkesztőség a pályázatokat meddőkné is nyilváníthatja. A pályázatok eredményét legkorábban az „Igazság és Élet” júniusi számában közöljük. A szerkesztők.

Fogalmazzunk magyarosan. zolnai Zolnay Ödön dr. miniszteri tanácsos a hivatalos nyelv magyartalanságainak kiküszöbölése végett „Fogalmazzunk magyarosan” címmel nyelvhelyességi szójegyzéket állított össze. E szójegyzék nem könyv alakjában, hanem egy három részre hajtható

teménnyel a keresztyén szellemben munkálkodó ifjúsági egyesületek igényeit tartja szem előtt a gyűjtemény. Missziói, hazafias, húsvéti, reformáció emlékünnepi, karácsonyi, szilveszteri, húsvéti alkalmakra hosszabb, rövidebb jelentelek, párbeszédetek, monológok, szavalókórusok alkotják a könyv tartalmát. A 130 oldalas 18 különféle darabot tartalmazó könyv ára: 3 P. Megrendelhető a KIE Szövetségénel, Budapest, VIII., Horánszky-utca 26., a pénz előzetes be- küldése mellett.

Erdélyi Református Nőszövetség. Példaszerű munkát végez a szörnyű próbatételek és a szegénység keresztje alatt vergődő erdélyi gyülekezetekben az Erdélyi Református Nőszövetség. Templomok renoválása, iskolák segítése mellett fontosabb munkái a nyomorenyhítés, szegény tanulókat taníttatása, árvaházak és kórházak fenntartása, cseléd-misszió stb. A Szövetségnek 521 helyi tagozata van 28,123 taggal s 2.588,350 leit gyűjtöttek össze egy év alatt fenti céljaik megvalósítására.

Uj bibliafordítás előtt állunk. A Brit és Külföldi Bibliatársulathoz sok kérés érkezett, hogy a ma élő magyar nyelven adja ki a bibliát. A társulat a sokfelől érkezett kérésnek engedve, hajlandó az új bibliakiadásra, bár ez 30—40.000 pengőjébe kerül. A fordítás elkészítésével Czeglédy Sándor ceglédi református lelkipásztort és Raffay Sándor ev. püspököt, a két ismert bibliafordítót bízta meg. Az újszövetség fordításánál az alapmunka Czeglédy Sándornak a már megjelent fordítása, melyet ő ismét átnézett, felhasználva a szövegmagyarázati kutatások újabb eredményeit is. Az így átjavított fordítás már Raffay püspök kezében van, aki a maga új-szövetség fordítása alapján összeveti ezt az eredetivel. Majd a bibliafordító bizottság elé kerül a szöveg, amely bizottság az Egyetemes Konvent és az Evangélikus Egyház által felkért szakprofesszorokból áll. Így az újszövetség a jövő tavaszra már nyomásra készen áll. Közben folyik az ó-testamentum fordítása is. Czeglédy Sándor az ószövetségből lefordította a Zsoltárokat, Bírák könyvét, Énekek énekét, Jeremiás siralmait és a kispórfétákat.

A legnagyobb református szörvány Brazíliában van. ahol mintegy 60.000 magyar ember él elszórtan és ebből a számból 20—30.000 a reformátusokra esik. Ez a néhány tízezer lélek csaknem akkora területen él, mint Európa.

HIVATALOS ÉRTESEITÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

242—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű Esperes és Lelkész urakhoz.

A Foncière Általános Biztosító Intézet kérelmére tájékoztatás céljából közlöm, hogy nevezett intézetnek a Tiszántúli Református Egyházkerülettel kötött tűzbiztosítási szerződése 1936. december 31-én jár le s az egyházak tűzbiztosítási kötvényeit ezen ideig jogosult meghosszabbítani. Viszont a kötvényeket valuta-záradékkal (aranykoronának az aranypengőhöz fennálló 1.16-os árfolyamával megejtendő elszámolására vonatkozó záradékolására) 1935. december 31-ig jogosult.

Debrecen, 1935. január 23.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

334—1935. szám.

KÖRLEVÉL

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak 34.291—1935. V. 1. szám alatt valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságához, a budapesti és pécsi m. kir. középiskolai tanárképzőintézet elnökségéhez intézett rendeletének másolatát a kebelbeli tanintézetekkel tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából közlöm.

„Hivatkozással 29.056—1934. szám alatt a Címhez intézett rendeletemre, a debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem kebelében működő úgynevezett nyári egyetemi tanfolyamra a Cím figyelmét ez évben is felhívom.

Utassítsa Cím a rendelkezése és vezetése alatt álló középiskolák igazgatóit, hogy a nyári egyetem hirdetményeit az iskolai hirdető-táblán függesszék ki, a VIII. osztály osztályfőnökei pedig hívják fel a tanulók figyelmét a Nyári Egyetemre.

Egyben közölje az igazgatókkal azt is, hogy megengedtem, hogy a pályaválasztási tanácsadó által az ország összes VIII. osztályos tanulóihoz megküldött hivatalos nyomtatványokhoz a Nyári Egyetem hirdetményei csatoltassanak.

Budapest, 1935. évi január hó 16-án. A miniszter rendeletéből: Dr. Vajdinger Gyula s. k., miniszteri tanácsos.
Debrecen, 1935. január 31.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

471—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli Lelkész és Tanító urakhoz.

Az 1920. évi XXXVI. és az 1921. évi VII. tc. alapján végrehajtott földbirtok- és házhelyrendezés a földbirtokok megoszlásában igen nagyfokú és eddig kellően még nem ismert változásokat idézett elő. Mezőgazdaságunk helyzete pedig a világgazdasági válság következtében az utóbbi években erősen megrendült. A birtokmegoszlásnak és a mezőgazdaság helyzetének pontos megismerése céljából a m. kir. Kormány az 1111—1935. M. E. számú rendeletével elrendelte, hogy a Központi Statisztikai Hivatal egyénekenkénti adatszolgáltatás alapján 1935. évi február 28—március 31. napjaiban az összes földbirtokokra, továbbá valamennyi mező-, kert-, szőlő- és erdőgazdasági üzemre kiterjedő statisztikai összeírást hajtsaon végre.

Ennek az egész országra kiterjedő statisztikai összeírásnak adatait az érdeklelt földtulajdonosok és gazdák meghallgatása alapján községi és városi összeíróbizottságok gyűjtik be. Az összeíróbizottság elnöke községekben a jegyző, városokban pedig a polgármester által a felvétel vezetésével megbízott városi tisztviselő. A bizottság tagjai a számlalóbiztosok, akiket a bizottság elnökének előterjesztésére a járási főszolgabíró, illetve polgármester, a helyi viszonyokat jól ismerő községi, illetőleg városi lakosok köréből nevezi ki.

Az említett kormányrendelet azok között, akik az összeíróbizottsági tagságra, vagyis mint számlalóbiztosok számbajöhetnek, a lelkészeket és a tanítókat is felsorolta.

Az összeírás sikere jórésztben attól függ, hogy az összeíróbizottság tagjai, a számlalóbiztosok a rájuk bízott teendőket a kiadott utasításoknak megfelelően és jól lássák el. Erre pedig csak akkor lehet biztosan számítani, ha a számlalóbiztosok kellő tudással rendelkeznek. Ezért a felvétel sikerét nagyban elősegítené, ha a lelkészek és a tanítók mint számlalóbiztosok — szabad idejükben — minél nagyobb számban közreműködnek az összeírási munkálatokban.

A lelkészeknek és a tanítóknak azonban még ezenfelül is módjában áll, hogy tanácsadással, az összeírás iránti bizalomkeltéssel, illetőleg a netán mutatkozó kételemek és balvélemények eloszlátása útján az összeírás végrehajtását támogassák.

Ezek alapján, minthogy igen fontos érdekek fűződnek ahhoz, hogy ez a nagy költséget és munkát igénylő statisztikai összeírás teljes sikerrel hajtassék végre, arra kérem a lelkész és tanító urakat, hogy működési helyükön az összeírás végrehajtása iránti bizalomkeltésben és az esetleges balvélemények eloszlátásában a közigazgatási hatóságokat támogassák, s ahol arra mód van, a lelkész és tanító urak szabad idejükben a számlalóbiztos teendőket is vállalják
Debrecen, 1935. február 9.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

460—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli közép- és középfokú tanintézetek tekintetes Igazgatóságaihoz.

Felhívom a tekintetes Igazgatóságok szíves figyelmét Dr. Jégh Gyulának lapunk tudománya és irodalom rovatában ismertetett „Az élő mítosz” című most megjelent munkájára és ajánlom azt középiskoláink könyvtárai részére leendő beszerzésre.

Debrecen, 1935. február 9.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

478—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli középiskolák tekintetes Igazgatóságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 34.482—1935. V. 1. szám alatt valamennyi tanker. kir. főigazgatóhoz

a budapesti, debreceni, pécsi és szegedi m. kir. középiskolai tanárképzőintézet elnökségéhez intézett rendeletének másolatát tudomás és további eljárás végett az alábbiakban közlöm:

„Felhívom a Cím figyelmét a keb. Hivatalos Közlöny folyó évi február hó 1. és 15-i számában megjelent külföldi tudományos-, művészeti- és szakképzést szolgáló ösztöndíj pályázatra.

A fenti ösztöndíjban részesülhetnek azok a volt állami ösztöndíjas tényleges szolgálatban álló klasszikus és modern filologus tanárok is, akik még nem érték el a 40 éves korhatárt, ha kiváló pedagógiai és tudományos munkálkodásuknál fogva méltóknak bizonyulnak annak újabb elnyerésére.

Megjegyezni kívánom, hogy azoknak a tanároknak illetményeiből, akik részesülni fognak a fenti ösztöndíjban, havi 80 pengőt visszatartott annak az állásnélküli okl. tanárnak a díjazására, akik az illetőket távolléte idejére helyettesítik.

Az ösztöndíj elnyerése iránti kérvények az Országos Ösztöndíjtanáshoz intézendők és folyó évi február hó 20-ig nyújtandók be a Címhez és azok a Cím javaslatának kíséretében folyó évi március hó 25-ig terjesztendőek be az Orsz. Ösztöndíjtanács elnökségéhez (Budapest, VIII. ker. Múzeum-körút 6—8).“

Debrecen, 1935 február 11.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

496—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak a Főméltóságú Kormányzó urunk kormányzásának 15. évfordulóján mindennemű ünneplés mellőzése tárgyában 1969—1935. II. szám alatt kelt leiratát tudomás és alkalmazkodás végett szöszterinti másolatban közlöm:

„Nagyméltóságú és Főtiszteletű Püspök Úr!

Van szerencsém Nagyméltóságodat további szíves intézkedés végett arról értesíteni, hogy a Kormányzó Úr Öfőméltósága azon legfelsőbb óhajának méltóztatott kifejezést adni, hogy kormányzatának 15. évfordulóján, folyó évi március hó 1-én mindennemű ünneplés mellőztessék.

Erről Nagyméltóságodat azzal a kéréssel értesítem, hogy az összes alárendelt hatóságokat és intézményeket (iskolákat stb.) is *sírgősen* utasítani sziveskedjék, hogy az említett napon, minden, az évfordulóval kapcsolatos ünnepség, ünnepi beszéd, hálaadó istentisztelet, épületek felbogarozása és más hasonló, a nap jelentőségét méltató ténykedés elmaradjon.

A Főméltóságú Kormányzó úr kinyilatkozatni méltóztatott, hogy a Nemzeti Hadsereg élén Budapestre történt bevonulása 15 éves jubileumának emlékére 1934. év. nov. hó 16-án a Vérmezőn tartott ünnepség már oly módon kifejezésre juttatta az ország háláját és hódolatát, hogy az már előre kimerítette mindazt, amit egy újabb ünneplés nyújthatna.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1935. évi február hó 9-én.

A miniszter helyett:

Dr. Tóth István, s. k.,
miniszteri osztályfőnök.

Debrecen, 1935 február hó 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

479—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli tanító- és tanítónőképzőintézetek tekintetes Igazgatóóságaihoz és Tanító urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak 44,284—1935. V/2. ü. o. szám alatt a tanító- és tanítónőképzőintézetek kir. főigazgatóóságához intézett rendeletének másolatát tudomásulvétel céljából az alábbiakban közlöm:

„A debreceni Nyári Egyetemen, amelyen évenként a külföldiek egész serege vesz részt és foglalkozik a magyar kérdésekkel, iskolánkülső népművelési tanfolyamot is tartá-

nak, főképp külföldi magyar tanítók részére. Minthogy az értékes tárgysorozatán kívül külön figyelmet érdemel és minden magyar ember öntudatát fejleszti a külföldieknek hazánk iránt tanúsított érdeklődése, utasítsa kir. Főigazgatóóság az állami és izr. tanító- és tanítónőképzőintézetek igazgatóóságait arra, hogy a Nyári Egyetemen közvetlenül az intézeti igazgatóóságokhoz megküldendő hirdetésnyét a hirdetőtáblán kifüggeszték s az V. osztályok főnöke a Nyári Egyetemre az osztályok növendékeinek figyelmét felhívja.“

Debrecen, 1935 február 11.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

488—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

Az „Igazság és Élet“ szerkesztősége azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy ennek a folyóiratnak mennél szélesebb körben való elterjedését egyházkerületem lelkipásztorai, vallásoktató lelkészei, segédlelkészei, továbbá a középiskolai és polgári iskolai tanártestületek, valamint a tanítótestületek, illetve tanítók támogatásába ajánljam.

A folyóirat első számát egyházunk valamennyi közép és polgári iskolai tanári karának megküldték. A tanító urak is könnyen hozzájuthatnak e folyóirat első számához, miután azt minden lelkészi hivatal megkapta. Kívánatra a kiadóhivatal készséggel küld nekik is mutatószámot.

Ma, amikor a református nevelés elvi kérdései iránti érdeklődés oly örvendően fokozódik, nagy mértékben szolgálataira lehet e folyóirat nemcsak lelkipásztorostevőreinknek, de középiskolai tanárainknak és tanítóinknak is. A szerkesztőség ezt a folyóiratot, míhelt anyagilag jobban megerősödnek, céltudatosan fejleszteni, növelni óhajtja s abban a lelkipásztori munka kérdései mellett a vallásoktatás és vallásos nevelés kérdéseit is mind alaposabb tárgyalásban szeretné részesíteni. Középiskoláink és elemi iskoláink vezető tényezőihez, ha legalább tantestületenként egy-egy példányban eljuthatna a lap, úgy szolgálata még nagyobb körzetben gyümölcsözhetne. Szeretettel kérem ehhez az érdekeltek részéről a támogatást.

Debrecen, 1935 február 11.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Szentesi református egyház iskolaszéki elnöke.

97—1935. szám.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A szentesi református egyház presbitériuma pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett államsegély élvezetével egybekötött XIII. sz. férfitanítói állásra. Ez állás segédtanítóval fog választás útján betölteni. Fizetés törvényszerű. Kötelesség: a reábizott osztály, vagy osztályok vezetése, mindennemű belmissziói munkában való segédkezés, akadályoztatása esetén a kántor helyettesítése. A választásnál előnyben részesülnek a kántori képesítéssel bírók. Személyes megjelenés, saját költségen, kívánatos. A pályázati kérvények és okmányok március 12-én délig adandók be alulírott iskolaszéki elnökhöz. Hiányosan felszerelt, vagy később érkező pályázatok figyelembe nem vétetnek.

Sebestyén Béla,
református iskolaszéki elnök.

TARTALOM:

Az ifjúság
A róm. kath. egyház helyzete a latinnyelvű államokban.
Ige és kenyér.
„Sok igazság van...“
Erdélyi magyarokról.
Aki püspökséget kíván...
Tudomány és irodalom.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Különlélek.
Hivatalos értesítés.
Hírdetések

Földek, házak, telkek eladása, vétele, bérlete ügyében
forduljon bizalommal
DIENES JÓZSEF O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához, **DEBRECEN, Fűvészkert-utca 16. szám.**

**Kályhák, tűzhelyek, zománc-
edények** előnyösen vásárolhatók jótállással

TÓTH GYULA

vasüzletében
DEBRECEN, VÁROSHÁZA ÉPÜLET.

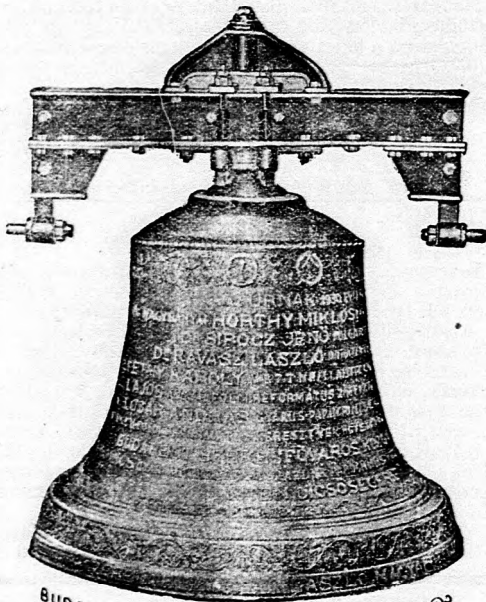
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPAN-UTCA 77.

és Petneházy-u. 78. sz. egyesített telken, de a
gyár bejárata: VI., Petneházy-u. 78. sz. alatt.
telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevel.
Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel,
1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel,
az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-
díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-
fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy
aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vá-
sáron emléklappal kitüntetve.

**A budapesti Bazilika 7945 kilogram-
mos új harangja gyáramban készült.**

Vásároljon a mai gazdasági helyzet-
nek legjobban megfelelő
bevásárlási rendszerrel!

a „**TAKARÉKOSSÁG KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**”
DEBRECEN, DEÁK FERENC-UTCA 6.

évek óta jól bevált és minden előnyt
a vásárlónak nyújtó rendszerével!

Ha még nem lenne igazoló könyvecské
és vásárlási utalványa, forduljon ennek kiállításáért
a Takarékoság irodájához Debrecen, Deák Ferenc-u. 6.

Debrecenben: 48 régi nagy megbízható cégnél érvényes
Mátészalkán: 11
mindennemű szükségletének beszerzésénél ez igazolvány
és utalvány.

Sam a könyvec.kéért, sem a vásárlás.nál nem fizet semmit!!

**Minden üzletbe úgy léphet be ez utal-
ványokkal, mint a készpénzvevő!!**

SESZTINA LAJOS

Alapított a 1819-ben Sesztina János vasnagykereskedése
Telefon 6. és 15-48. Debrecen.

Különö fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznődlő-kécek, húsvágó-gépek.

Ruha-, télikabát- és felöltőszövetekben
legnagyobb választék és legolcsóbb árak

„Posztóház”-ban

Debrecen, Svetits-palota.

Kérjen mintákat!

Telefon: 34-47.

Vigyázzon! Csak szaküzletben vásároljon!

SZENDRŐ SÁNDOR

zongora-, grammofo-, hangszerraktár
DEBRECEN, BATTHYÁNY-UTCA 22. SZ.

Zongorahangolás, javítás Tennisz-ülők szakszerű
helyben és vidéken. húrozása és javítása.

GYENES ANTAL

Központi fűtés, vízvezeték, esaternázás,
légszusz és fürdőberendezési vállalata

DEBRECEN, SZENT ANNA-U. 8.
Telefon: 19-37. sz.